

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

Nadia Petauer

**Ameriški predsednik – odnos s
kongresom in javna podpora**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2010

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

Nadia Petauer

Mentor: red. prof. dr. Bogomil Ferfila

**Ameriški predsednik – odnos s
kongresom in javna podpora**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2010

AMERIŠKI PREDSEDNIK – ODNOS S KONGRESOM IN JAVNA PODPORA

Ameriški predsednik ima v svetu izrazito močno politično vlogo. Ko se podrobneje lotimo analize političnega sistema Združenih držav Amerike, pa ugotovimo, da je predsednik pri oblikovanju politik v veliki meri odvisen od kongresa, saj le-ta sprejme ali zvrne predloge zakonov. V diplomskem delu se posvečam prav odnosu med predsednikom in kongresom, ki ga nato poskušam povezati s stopnjo javne podpore predsedniku. Ugotavljam, ali med tema dvema spremenljivkama obstaja povezava in hkrati ugotavljam tudi druge faktorje, ki vplivajo na stopnjo predsednikove popularnosti. Osredotočam se na pomembnost strankarske strukture kongresa in na odnos predsednika z lastno stranko. Poskušam ugotoviti, če omenjeno igra vidno vlogo pri predsednikovi moči oziroma posledično, pri stopnji njegove javne podpore. Prav tako se posvetim raziskovanju vpliva gospodarskega stanja na javno podporo predsedniku ter kako se slednji spoprijema z danimi izzivi. Ker me zanima, koliko so javnosti pomembne predsednikove voditeljske sposobnosti, večine ter vizija, sem pri vsakem obravnavanem predsedniku pozorna tudi na njegove osebne lastnosti. Analiza zaradi metodoloških omejitev poteka od predsednika Trumana pa vse do predsednika Clintona, ki zaključuje predsedovanje v 20. stoletju.

Ključne besede: predsednik, kongres, javna podpora, odnos, ZDA.

AMERICAN PRESIDENT – RELATIONSHIP WITH THE CONGRESS AND PUBLIC SUPPORT

The President of the United States plays an important political role in the world. But if we concentrate on the political system of the United States of America, it is clear that the president is quite dependent on Congress because it is the latter which either passes or rejects the bills. In my diploma, I focus on the relationship between the president and Congress which I then further on compare with the rate of public support. My goal is to understand whether a connection between these two variables exists. I am also trying to recognize other significant factors which have an impact on presidential popularity. I am focusing on the importance of the party structure of Congress and on the relationship between the president and his own party. I am trying to establish whether this plays an important role in the president's power or whether it affects the public support for the president. I am also investigating the effect of the economy on the public support for the president and how he is dealing with the challenges he is confronted with. Because I want to know how important the president's leadership skills, vision and ability are to the public, I have also paid attention to the personal characters of the presidents. Due to methodological constrains, I start my analysis with President Truman and conclude it with President Clinton who was the last president of the 20th century.

Key words: president, congress, public support, relationship, USA.

KAZALO VSEBINE

1	<u>METODOLOŠKI OKVIR</u>	8
1.1	CILJI	8
1.2	HIPOTEZE	9
1.3	UPORABLJENE METODE RAZISKOVANJA	10
2	<u>TEORETSKI OKVIR</u>	11
2.1	OPREDELITEV POLITIČNEGA SISTEMA ZDA	11
2.1.1	USTAVA	11
2.1.2	FEDERALIZEM	12
2.1.3	OPREDELITEV POLITIČNEGA SISTEMA GLEDE NA RAZMERJE MED VEJAMI OBLASTI	15
2.2	PRESEDNIK ZDA	15
2.2.1	INSTITUCIONALNO PREDSEDSTVO	16
2.2.2	VOLITVE PREDSEDNIKA	17
2.3	AMERIŠKI KONGRES	18
2.3.1	PREDSTAVNIŠKI DOM	19
2.3.2	SENAT	19
2.3.3	ZAKONODAJNI PROCES	20
2.3.4	VOLITVE V KONGRES	21
3	<u>ODNOS PREDSEDNIK – KONGRES</u>	22
3.1	TIPOLOGIJA ODNOSOV	22
3.2	PRISTOJNOSTI PREDSEDNIKA IN KONGRESA	25
3.3	MOČ PREDSEDNIKA	26
3.3.1	PREDSEDNIŠKI VETO	28
3.4	MOČ KONGRESA	31
3.4.1	ZAKONODAJNI VETO	32
3.4.2	ZASLIŠANJA, PREISKAVE IN USTAVNA OBTOŽBA (IMPEACHMENT)	32
3.5	POLITIČNE STRANKE V ODNOSU PREDSEDNIK - KONGRES	33
3.5.1	VPLIV STRANKARSKE RAZPOREDITVE V KONGRESU – DELJENA VLADA	34

<u>4</u>	<u>JAVNA PODPORA IN OCENJEVANJE PREDSEDNIKOV</u>	<u>35</u>
4.1	VZORCI JAVNE PODPORE PREDSEDNIKOM	35
4.2	OCENJEVANJE PREDSEDNIKOV	36
<u>5</u>	<u>ANALIZA JAVNE PODPORE PREDSEDNIKOM OD TRUMANA DO CLINTONA</u>	<u>38</u>
5.1	HARRY S. TRUMAN	39
5.2	DWIGHT D. EISENHOWER	41
5.3	JOHN F. KENNEDY	42
5.4	LYNDON B. JOHNSON	44
5.5	RICHARD NIXON	46
5.6	GERALD FORD	48
5.7	JIMMY CARTER	50
5.8	RONALD REAGAN	52
5.9	GEORGE H. W. BUSH	54
5.10	BILL CLINTON	56
<u>6</u>	<u>SKLEP</u>	<u>58</u>
	<u>LITERATURA</u>	<u>63</u>
	PRILOGA A: REZULTATI PREDSEDNIŠKIH VOLITEV V 20. STOLETJU	67
	PRILOGA B: STRANKARSKA STRUKTURA KONGRESA V 20. STOLETJU	69
	PRILOGA C: STRINJANJE KONGRESA S PREDSEDNIKOM	71

SEZNAM SKIC IN TABEL

Skica 2.1: Sistem nadzora in ravnotežja	12
Skica 2.2: Organizacijska struktura predsedstva	17
Skica 2.3: Zakonodajni proces	20
Skica 3.1: Vrste odnosov med predsednikom in kongresom	23
Skica 3.2: Pristojnosti predsednika in kongresa	25
Skica 5.1: Graf javne podpore sodobnim predsednikom (Truman - Clinton)	38
Skica 5.2: Harry S. Truman – graf javne podpore	39
Skica 5.3: Dwight D. Eisenhower – graf javne podpore	41
Skica 5.4: John F. Kennedy – graf javne podpore	42
Skica 5.5: Lyndon B. Johnson – graf javne podpore	44
Skica 5.6: Richard Nixon – graf javne podpore	46
Skica 5.7: Gerald Ford – graf javne podpore	48
Skica 5.8: Jimmy Carter – graf javne podpore	50
Skica 5.9: Ronald Reagan – graf javne podpore	52
Skica 5.10: George H. W. Bush – graf javne podpore	54
Skica 5.11: Bill Clinton – graf javne podpore	56
Tabela 2.1: Ustavna delitev moči med nacionalno vlado in vladami posameznih zveznih držav	14
Tabela 3.1: Predsedniški veto od T. Rooseveta do Clintona	29

SEZNAM KRATIC

AFDC	Aid to Families with Dependent Children (Pomoč družinam z otrokom s posebnimi potrebami)
CEA	Council of Economic Advisers (Svet svetovalcev za ekonomijo)
CEQ	Council on Environmental Quality (Svet za kvaliteto okolja)
CIA	Central Intelligence Agency (Osrednja obveščevalna služba)
DPC	Domestic Policy Council (Svet za notranjo politiko)
EOP	Executive Office of the President (Izvršilna pisarna predsednika)
FBI	Federal Bureau of Investigation (Zvezni preiskovalni urad)
INS	Immigration and Naturalization Service (Agencija za priseljence brez državljanstva)
NATO	North Atlantic Treaty Organization (Organizacija Severnoatlantske pogodbe)
NEC	National Economic Council (Svet za državno gospodarstvo)
NEP	New Economic Program (Novi gospodarski program)
NSC	National Security Council (Svet za državno varnost)
OMB	Office of Management and Budget (Pisarna za management in proračun)
ONDCP	Office of National Drug Control Policy (Pisarna za državno kontrolo nad drogami)
OSTP	Office of Science and Technology Policy (Pisarna za znanost in tehnologijo)
PERAB	President's Economic Recovery Advisory Board (Odbor za oživitev gospodarstva)
PIAB	President's Intelligence Advisory Board (Odbor za obveščanje)
USTR	Office of the U.S. Trade Representative (Pisarna za ameriške trgovske predstavnike)
SEATO	Southeast Asia Treaty Organization (Organizacija sporazuma držav jugovzhodne Azije)
ZDA	Združene države Amerike
WIN	Whip Inflation Now (Fordov antiinflacijski načrt)
WHMO	White House Military Office (Pisarna Bele hiše za vojsko)

1 METODOLOŠKI OKVIR

Če pogledamo in analiziramo dogajanje na svetovni politični sceni, ne moremo mimo ponavljajoče se prisotne figure. To je ameriški predsednik, ki v današnjem svetu predstavlja simbol svetovnega voditelja, prisotnega v vseh pomembnih političnih odločitvah, ki krojijo usodo celotnega sveta. A kakšen je njegov položaj v domovini? Tudi tukaj se verjetno strinjamo, da nič kaj drugačen. Predsednik ima močno simbolno in tudi politično vlogo, a omejujejo ga druge institucije – predvsem ameriški kongres. Kot zapišeta LeLoup in Shull v uvodnem stavku knjige: "Noben drug odnos v ameriški politiki ni bolj pomemben od odnosa predsednik - kongres". (LeLoup in Shull 2003, 1) Trditvi seveda ne moremo oporekati, saj omenjeni odnos vpliva na celo vrsto političnih odločitev in navsezadnje tudi svetovnih. Verjetno bi se lahko marsikateri dogodek obrnil v popolnoma drugačno smer, če bi predsednik drugače sodeloval ali sploh ne bi sodeloval s kongresom oziroma bi kongres ravnal drugače. Kot bomo videli v diplomskem delu, gre za zelo kompleksno razmerje med tema dvema institucijama. Nikakor pa ne smemo pozabiti številnih dejavnikov, ki vplivajo na to razmerje. Tukaj imam v mislih predvsem pomembnost strankarske strukture, ki, kot bomo videli, veliko pripomore k oblikovanju prej omenjenega odnosa.

1.1 CILJI

V diplomskem delu se bom osredotočila na raziskovanje korelacije med predsednikovo javno podporo ter njegovim odnosom s kongresom. Primarni cilj oziroma vodilo naloge je ugotoviti, kako omenjeni odnos vpliva na predsednikovo popularnost oziroma javno podporo. Analiza bo temeljila na izhodišču, da je odnos predsednika s kongresom izjemno pomemben pri določanju stopnje javne podpore predsedniku. Za slednje pa je potrebno podrobneje preučiti teoretska izhodišča in tipologijo samega odnosa med predsednikom in kongresom, ki ga obravnavam v tretjem poglavju. Ugotavljam, kakšno moč in pristojnosti pravzaprav imata oba omenjena akterja.

Poleg metodološkega okvirja v prvem poglavju, kjer je opredeljena tematika in so predstavljeni cilji diplomskega dela, v istem poglavju navajam tudi hipoteze, ki bodo vodilo diplomskega dela, prav tako pa so predstavljena metodološka orodja s katerimi bo izvedena analiza.

Za uspešno analizo je nujno potrebna teoretska podlaga. Ta je prisotna v drugem poglavju, kjer je najprej v grobem predstavljen politični sistem Združenih držav Amerike, nato pa še posebej instituciji ameriškega predsednika in kongresa. Ker se diplomsko delo v veliki meri navezuje na javno podporo, se zato v četrtem poglavju na kratko posvetim tudi konceptu le-te.

Pred zaključnimi ugotovitvami oziroma sklepom je v petem poglavju predstavljen t.i. empirični oziroma analitični del, kjer prikažem analizo zbranih statističnih podatkov ter konkretnih dejanj posameznih predsednikov, na podlagi katere v zaključku predstavim ključne ugotovitve, ki jih soočim z na začetku postavljenimi hipotezami.

1.2 HIPOTEZE

V diplomskem delu bom preverjala glavno hipotezo:

H₀: "Predsednik, ki ima dober odnos s kongresom, bo imel tudi večjo javno podporo."

Predpostavljam, da je temu tako, saj dober odnos predsednika s kongresom po mojem mnenju ne more škoditi njegovi javni podpori. Glavno hipotezo bom preverjala s pomočjo delovnih hipotez. Skozi celotno diplomsko delo pa bo ta hipoteza tista, ki bo narekovala potek analize. To pomeni, da se osredotočam na stopnjo uspešnosti predsednika v kongresu, čigar pokazatelj je med drugim tudi v tretjem poglavju obravnavana moč predsednika v zakonodajnem procesu – tj. število vloženih vetov. Jedro preverjanja ne le glavne, temveč tudi delovnih hipotez pa vsekakor leži v petem poglavju oziroma v analizi javne podpore predsednikov.

Glavno hipotezo H₀ bom preverjala s pomočjo naslednjih delovnih hipotez:

H₁: "Odnos predsednika s kongresom bo boljši, če ima stranka iz katere prihaja večino v kongresu."

S pomočjo strankarske strukture kongresa bom ugotavljala, v kolikšni meri slednja zaznamuje odnos predsednika s kongresom in obratno. Zanima me, ali gre za dejavnik, ki pomembno vpliva na razvoj dogodkov v obravnavanem odnosu ali pa gre zgolj za postransko stvar.

H₂: "Javna podpora predsedniku je bolj odvisna od njegovega odnosa s kongresom, kot pa od domače gospodarske situacije ter predsednikovih osebnostnih lastnosti."

Pri drugi delovni hipotezi se bolj osredotočam na "zunanje" dejavnike pri determiniranju stopnje javne podpore predsedniku. V ospredje postavljam gospodarsko situacijo, ki jo postavljam pred odnos s kongresom. Pri analizi torej ne zanemarim zgodovinskega obdobja, v katerem so predsedovali obravnavani predsedniki, prav tako pa sem pozorna na njihove veščine oziroma spretnosti spoprijemanja z različnimi dogodki in situacijami. Gre tudi za pogled na predsednikove osebnostne lastnosti oziroma karakter.

H₃: "Javna podpora predsedniku vpliva na odnos oziroma podporo v kongresu."

S pomočjo tretje delovne hipoteze bom poskušala ugotoviti, ali ne gre morda za obrnjen vzorec, kot ga prepostavljam v glavni hipotezi H₀. Glavno vprašanje se glasi, ali ni kongres tisti, ki se ravna po rezultatih javnega mnenja, ter na podlagi teh oblikuje svoj odnos do predsednika. Ali je v primeru visoke javne podpore predsedniku slednjemu bolj naklonjen tudi kongres?

1.3 UPORABLJENE METODE RAZISKOVANJA

Diplomsko delo temelji na večih metodoloških konceptih. V največji meri je uporabljena *deskriptivna oziroma opisna metoda*, s katero pojasnujem temeljne pojme oziroma ustvarim teoretski okvir diplomskega dela. Omenjena metoda se povezuje predvsem z *analizo vsebin primarnih in sekundarnih virov*. Ker se diplomsko delo navezuje na zgodovinsko obdobje 20. stoletja in ameriške predsednike v omenjenem času, je uporabljena tudi *zgodovinska metoda*, s pomočjo katere bom ugotavljala kakšen je bil odnos predsednikov s kongresom in kako je ta vplival na javno podporo posameznemu predsedniku. Ker v diplomskem delu opravljam analizo posameznih predsednikov gre torej tudi za uporabo metode *študije primera*.

Opozoriti moram na metodološko oviro, ki se je pojavila pri zbiranju podatkov. V ZDA so se redna merjenja javne podpore predsedniku začela izvajati komaj v štiridesetih letih 20. stoletja, zato bo večina moje analize temeljila na izsledkih iz tega obdobja.

2 TEORETSKI OKVIR

2.1 OPREDELITEV POLITIČNEGA SISTEMA ZDA

2.1.1 Ustava

Leta 1787 se je na konvenciji v Philadelphiji zbralo 55 delegatov, da bi spisali ustavno listino, s katero bi iz takratnih 13 razmeroma slabo povezanih kolonij osnovali novo federacijo združenih držav. To je bil končni cilj, vendar pa način po katerem naj bi federacija delovala ni bil tako jasen. Pojavila sta se dva predloga: Virginijski načrt (*Virginia Plan*), po katerem bi imeli več moči predstavniki večjih in bolj poseljenih držav ter Načrt New Jerseyja (*New Jersey Plan*), ki so ga predlagale manjše države, ki so se v osnovi sicer strinjale z idejo delitve oblasti, a so se bale premoči velikih držav. (Briški 2008, 30) Oba predloga je "združil" Connecticutski kompromis (*Connecticut Compromise*), kjer je bilo članstvo v predstavniškem domu razdeljeno proporcionalno glede na prebivalstvo, v senatu pa so bile vse države enako zastopane. (Maisel 2007, 11) S pomočjo tega kompromisa je bila sprejeta ustavna listina, ki je sicer od samega začetka vsebovala mnogo pomanjkljivosti, zato so morali kasneje k ustavi sprejeti amandmaje. Osnovnim sedmim členom so jih do danes dodali 27. (Krajcar 2008, 15-16) A spremembe ustave z amandmaji niso prinesle ključnih ustavnih sprememb, ustava je svojo obliko do danes le malo spreminjala.

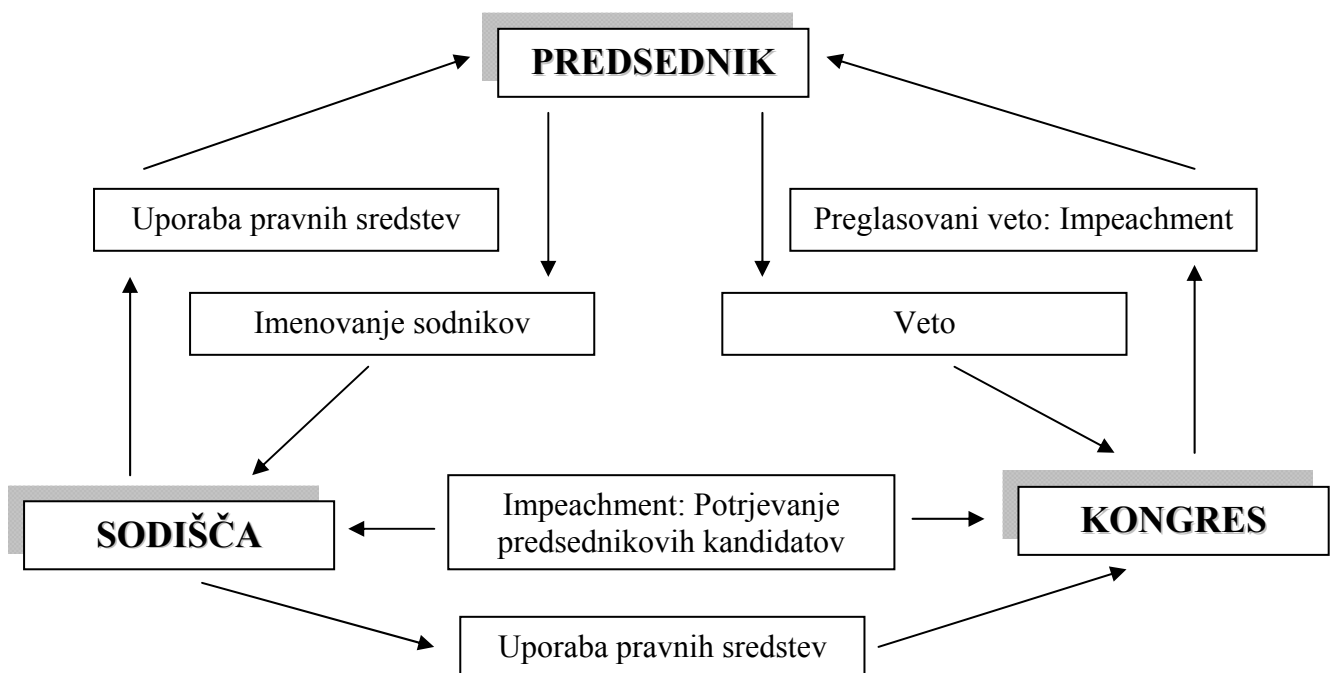
Ustava Združenih držav Amerika (v nadaljevanju ZDA) je ustvarila temeljno idejo delitve oblasti (*Separation of Powers*) na zakonodajno, izvršilno in sodno vejo. Znano je, da so se pisci ustave opirali na izkušnje iz preteklosti, zanemarili pa niso niti britanskega vpliva. Ideja o delitvi moči pa je prav tako tesno povezana z ideološkim dejavnikom oziroma idejami političnih mislecev Johna Locka in Charlesa Montesquieuja, ki sta s svojim razmišljanjem močno vplivala na avtorje ameriške ustave.

Vendar kot navajata LeLoup in Shull, se zdi fraza delitve oblasti rahlo zavajajoča. Omenjata karakterizirano izjavo Richarda Neustadta, da gre v ameriškem primeru bolj za "ločitev institucij, ki si delijo moč". (LeLoup in Shull 2003, 5)

Sistem nadzora in ravnotežja (*Checks and Balances*) so si ustanovni očetje (*The Founding Fathers*) zamislili kot sistem, s katerim so vsaki posamezni instituciji dali

moč, da nadzoruje drugo. Želeli so tako sodelovanje kot tudi spor, saj so predvidevali, da bo ta sistem preprečil združitev institucij predsednika in kongresa proti državljskim svoboščinam in jih tako zaščitil. (Cronin in Genovese 2004, 165) S to prerazporeditvijo moči so se želeli predvsem izogniti pojavu tiranije na kateri od strani, če bi si le-ta prisvojila tolikšno politično moč. Skica 2.1 prikazuje prepletenost funkcij, različne oblike delovanja in sisteme nadzora, ki jih opravljajo veje oblasti.

Skica 2.1: Sistem nadzora in ravnotežja

Vir: Heineman v Krajcar (2008, 26).

2.1.2 Federalizem

Za federalizem je značilna pravna delitev oblasti med različnimi državnimi ravnmi. Oblast je razdeljena med podenote in center, razporeditev moči med njimi pa lahko variira, običajno pa sta v pristojnosti centra obrambna in zunanja politika. Federalizem kot politična oblika predpostavlja, da je za določene namene relevantna skupnost država kot celota (federacija), za druge namene pa je relevantna skupnost federalna enota. Gre za pristop, ki predpostavlja avtonomnost delov in kot pravi Friedrich, (glej Brezovšek 1994, 55) federacija obstaja samo v obliki niza političnih skupnosti, ki koeksistirajo in delujejo ena na drugo kot avtonomne entitete, povezane v skupno ureditev ob

ohranjanju avtonomije. Suverenost je ustavno razdeljena na najmanj dve teritorialni enoti, kar pomeni, da lahko enote na vsaki ravni na nekaterih področjih delujejo neodvisno od drugih. Državljeni so politično obvezani do dveh avtoritet. (Briški 2008, 25)

Brezovšek med bistvene elemente federalizma šteje:

- pisano ustavo, ki vzpostavlja federalne odnose in opredeljuje pogoje razdelitve oblasti,
- necentralizacijo,
- področno delitev oblasti (področje avtoritete konstitutivnih enot je teritorialno zasnovano),
- neposredne stike z ljudmi, kar je močan mehanizem za ohranjanje unije,
- mehanizme za vzpostavljanje necentralizacije (kot npr. trajnost meja enot in učinkovitost povezovanja enot različnih velikosti) ter
- federalno načelo, ki je predvsem organizacijsko načelo. (Brezovšek 1994, 56)

ZDA predstavljajo najstarejšo preživelo federacijo. Gre za obliko vladavine, ki ima malo vzporednic s kakšno drugo državo na svetu. Moč vladanja je ustavno dodeljena centralni vladi ter vladam petdesetih zveznih držav. Ameriški federalizem je bil skozi leta izjemno dinamičen, a ustava določa osnovno strukturo naslednjih petih kategorij:

- moč držav,
- moč nacionalne vlade,
- omejitve držav,
- federalne garancije državam in
- odnosi med posameznimi državami. (Ladd 1993, 115)

Delitev moči in pristojnosti med nacionalnimi in državnimi vladami zmanjšuje možnost, da bi bila katera koli posamezna večina sposobna nadzorovati vse centre vladne moči (glej Tabelo 2.1). (Fiorina v Briški 2008, 32)

Tabela 2.1: Ustavna delitev moči med nacionalno vlado in vladami posameznih zveznih držav

Pooblastila, priznana nacionalni vladi	Pooblastila, priznana vladam zveznih držav
upravljanje zunanjih zadev	
nabor vojske in razglasitev vojne	vzdrževanje državnih milic (<i>National Guard</i>)
regulacija uvoza in izvoza	
regulacija trgovine med zveznimi državami	regulacija trgovine znotraj posamezne zvezne države
regulacija priseljevanja in naturalizacije	
ustanovitev in upravljanje zveznega sodnega sistema	ustanovitev in upravljanje državnih sodnih sistemov
pobiranje davkov	pobiranje davkov
izposoja denarja	izposoja denarja
kovanje denarja	
skrb za javni blagor	
oblikovanje "ustreznih" zakonov za izpolnjevanje zgoraj naštetih nalog	izvrševanje pooblastil, ki niso priznana nacionalni vladi

Vir: Fiorina v Briški (2008, 32).

Federalno vlado sestavljajo, kot rečeno, tri veje oblasti. Zakonodajno oblast sestavlja dvodomni kongres (sestavljen iz senata in predstavniškega doma), izvršilno oblast ima v rokah predsednik, sodno pa sodišče z Vrhovnim sodiščem na čelu ter nižjimi federalnimi sodišči.

Federalno vlado sestavljajo izvoljeni uradniki na nacionalni, državni in lokalni ravni. Na nacionalni sta to predsednik, ki je izvoljen posredno, preko elektorjev (elektorski kolidž), ki volijo v skladu z volilci ter kongres, ki je voljen neposredno. Državno raven predstavlja guverner, lokalna raven pa ima veliko število uradnikov.

2.1.3 Opredelitev političnega sistema glede na razmerje med vejami oblasti

Oblika državne oblasti in njene ureditve se povezuje predvsem z razmerji med zakonodajno, izvršilno in sodno oblastjo. Posledica teh različnih razmerij so različni politični sistemi, med katerimi Grad razlikuje sisteme, kjer je ločitev med njimi izvedena dosledneje (ZDA) in politične sisteme, kjer je ločitev manj stroga (Velika Britanija). (Grad 2000, 52)

V svetu so se razvili štiri prevladujoči politični sistemi:

Parlamentarni sistem - razvoj v Angliji v 18. in 19. stoletju, izvršilna oblast s predsednikom vlade na čelu je odvisna od podpore zakonodajnega telesa.

Predsedniški sistem - nastanek predsedniškega političnega sistema se povezuje z nastankom ameriške ustave leta 1787 in gre za sistem, kjer izvršilna oblast obstaja in sprejema odločitve ločeno od zakonodajne oblasti. Ločitev je jasna in razvidna. Predsednik države, ki ga ljudstvo izvoli na neposrednih volitvah, je hkrati vodja vlade in vodja države.

Mešani parlamentarno-predsedniški oziroma polpredsedniški sistem – ta sistem ima značilnosti tako parlamentarnega kot tudi predsedniškega sistema. Predsednikova vloga je okrepljena, kar se kaže v njegovem odnosu do vlade. Ta sistem je prisoten v Franciji.

Skupščinski sistem – ta sistem temelji na načelu enotnosti oblasti in ne na delitvi oblasti. Najvišji organ oblasti predstavlja skupščina, kateri sta podrejeni tako zakonodajna in izvršilna oblast. (Grad 2000, 59-66)

2.2 PREDSEDNIK ZDA

ZDA so demokracija s predsedniško obliko vladavine, kar pomeni, da ima predsednik veliko večjo vlogo v državi kot v ostalih demokratičnih sistemih. Izvoljena predsednik in podpredsednik skupaj tvorita izvršilno oblast.

V času oblikovanja ustave so med pisci ustave prevladovala močna negativna čustva do monarhije in prevladovalo je prepričanje, da nova izvršilna oblast nikakor ne sme biti podobna britanskemu monarhu. A vsekakor so želeli močno osebo, ki bi vodila to vejo oblasti, kar je pripeljalo do predsednika s širokimi pooblastili, ki pa deluje pod budnim očesom kongresa.

Ameriški predsednik združuje naslednje dolžnosti in funkcije:

- predsednika države,
- predsednika vlade,
- vrhovnega diplomata,
- vrhovnega poveljnika oboroženih sil,
- predsednika stranke,
- zaščitnika miru,
- menedžerja blaginje ameriškega naroda,
- glasu ameriškega naroda ter
- svetovnega voditelja. (Ladd 1993, 186)

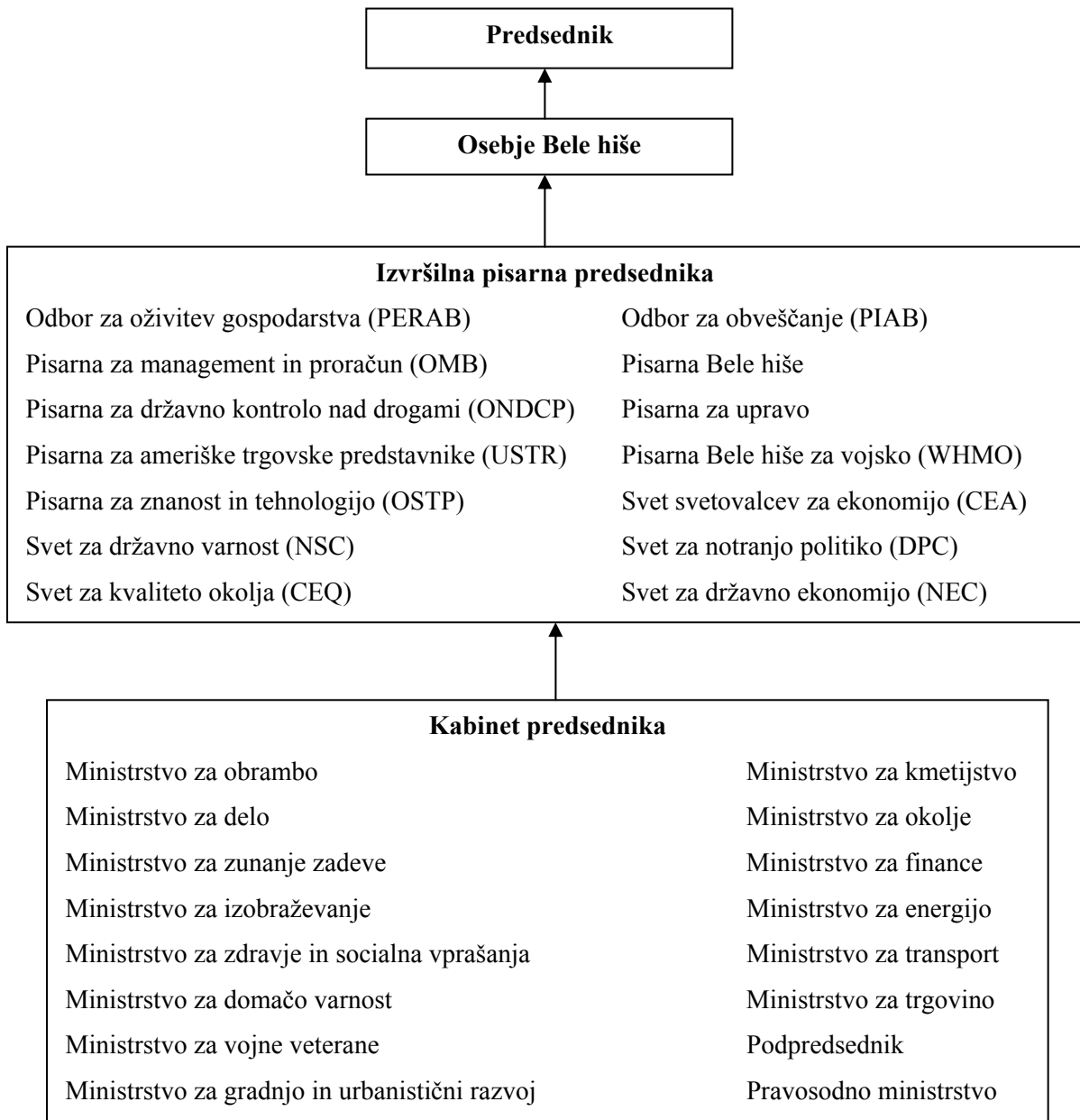
2.2.1 Institucionalno predsedstvo

Začetek t.i. institucionalnega predsedstva se je začel leta 1939, ko je tedanji predsednik Franklin D. Roosevelt ustanovil izvršilno pisarno (*Executive Office of the President*). Področje predsednikovih dolžnosti se je namreč izkazalo za preširoko, da bi jih lahko brez širše pomoči dosledno opravljali. (Ladd 1993, 191)

Predsedstvo je sestavljeno iz številnih agencij, odborov, svetov in oddelkov. V grobem ga lahko razdelimo na štiri institucije: predsednika, osebje Bele hiše, izvršilne pisarne predsednika in predsedniški kabinet. Med njimi je vzpostavljena hierarhija na čelu katere je predsednik (glej Skico 2.2). Osebje Bele hiše je sestavljeno iz svetovalcev, na katere se predsednik pri svojih političnih odločitvah načeloma močno opira, zato imenuje ljudi, ki so mu blizu, za to pa ne potrebuje potrditve senata. Od časa predsednika Franklina D. Roosevelta, ko je osebje štelo okoli 50 uradnikov, je danes številka narasla na okoli 400. (Leloup in Shull 2003, 70) Senat pa mora odobriti glavne uradnike v nekaterih (sicer redkih) agencijah v izvršilni pisarni (Pisarna za management in proračun; Pisarna za ameriške trgovske predstavnike). Senat poda tudi svoje mnenje glede imenovanih članov kabineta, ki jih imenuje predsednik. Njihova primarna naloga je zgolj svetovanje predsedniku, o vladni politiki pa ne morejo odločati. Za izvršilno pisarno je v celoti odgovoren oziroma jo vodi vodja osebja Bele hiše (*Chief of Staff*), ki ima zaradi narave dela oznako "drugega najpomembnejšega človeka v Washingtonu". (White House 2009)

Skica 2.2: Organizacijska struktura predsedstva

Vir: Ginsberg in Lowi (1996, 219) in White House (2009).

2.2.2 Volitve predsednika

Zaradi pomena in vloge ameriškega predsednika so predsedniške volitve v ZDA svetovni dogodek. Formalna predsedniška merila so navedena v 2. členu ustave (1. odstavek): predsednik ZDA lahko postane nekdo, ki ima vsaj 35 let, je rojen Američan ter ima prebivališče v ZDA vsaj štirinajst let. Poleg formalnih zahtev pa mora kandidat izpolnjevati predvsem neformalne, kot so osebna karizma, politične izkušnje, sposobnost prilagajanja občinstvu ter posedovanje možnosti za zbiranje denarja. (Ferfila

2002, 344) K ustavi dodan 22. amandma, ratificiran leta 1951, določa, da je predsednik lahko izvoljen samo za dva mandata, Franklin D. Roosevelt pa je bil zadnji, ki je služil več kot dva mandata (in edini izvoljen v tretji mandat). Predsednik je voljen posredno – preko elektorjev, ki jih imenuje elektorski kolidž. Volilci volijo elektorje, ki jih izberejo politične stranke v zvezni državi. V skoraj vseh državah je tako, da kandidat, ki dobi največ glasov, dobi tudi vse elektorske glasove te države (izjemi sta zvezni državi Maine in Nebraska). Vsaka država ima en elektorski glas za vsakega senatorja in vsakega predstavnika v predstavnikiškem domu kongresa. 23. amandma k ustavi (sprejet leta 1961) je Okrožju Kolumbija, kjer je sedež ameriške prestolnice Washington, ki sicer ni zvezna država in v kongresu nima svojih predstavnikov z volilno močjo, dodelil tri elektorske glasove, kar skupaj zneso 538 glasov. Kandidat za zmago potrebuje absolutno večino elektorskih glasov, torej vsaj 270 ali več. Če pa se zgodi, da nihče ne dobi zadostnih glasov, predsednika izbere predstavnikiški dom kongresa. To se je zgodilo dvakrat v zgodovini (leta 1800 in 1824, možnost za to pa se je pokazala tudi leta 1968, 1992 in 2000). (Cronin in Genovese 2004, 56-58)

Elektorji so imenovani različno glede na posamezno državo. Elektorskemu kolidžu se očita nedemokratičnost, nepravilno razporeditev elektorskih glasov ter to, da volitve odločajo t.i. *swing states*, torej države, v katerih določena stranka (še) nima zagotovljene večine.

2.3 AMERIŠKI KONGRES

Ameriška ustava daje v 1. členu kongresu vso moč nad zakonodajno vejo oblasti, katere glavna funkcija je sprejemanje zakonov. Zaradi federalne ureditve ZDA so v kongresu zastopani interesi tako posameznih zveznih držav kot vseh državljanov. Kongres je dvodomni in je razdeljen na spodnji oziroma predstavnikiški dom ter na zgornji dom oziroma senat. Zanimivo je, da imata domova približno enako moč, kar v sistemih z dvodomnim predstavnikiškim organom ni običajno, saj je eden načeloma v podrejenem položaju. (Ladd 1993, 140) Predstavnikiški dom teoretično zastopa interese državljanov ZDA, ne glede na zvezno državo, v kateri živijo, senat pa zagovarja interese držav. (Krajcar 2008, 28)

Ustava kongresu daje kar nekaj pristojnosti, glavne pa so: določanje in zbiranje davkov, plačevanje dolgov, zagotovitev skupne obrambe in splošne blaginje, izposojanje denarja ZDA, napoved vojne ter ustanavljanje sodišč in poštnih uradov.

2.3.1 Predstavniški dom

S 435 člani, predstavniški dom ne more biti ohlapno strukturiran. Potrebuje jasna, formalna pravila in hierarhijo. Njegova naloga je obravnavanje predvsem gospodarskih in finančnih (predlogov) zakonov (tudi proračuna).

Na začetku vsakega novega kongresa, vsaki dve leti, se na zborovanju (*Caucus*) ali konferenci (*Conference*) zberejo člani obeh strank in izberejo svoje vodje. Vodja predstavniškega doma je govornik doma (*Speaker of the House*), ki ga izberejo vsi člani, prihaja pa iz stranke, ki v domu zaseda večino. Od leta 1947 je govornik doma drugi v vrsti za naslednika predsednika (po podpredsedniku). Njegove naloge združujejo proceduralne in politične zadolžitve. Predseduje domu, razglša rezultate glasovanj, nadzira Odbor za poslovnik (*Rules Committee*), skrbi za red in mir v dvorani, koordinira politične odločitve s senatom, določa dnevni red ipd. (Davidson in drugi 2008, 155)

Poleg vodje večine (*Majority Leader*), je v predstavniškem domu prisoten tudi vodja manjšine (*Minority Leader*), ki skupaj z ostalimi člani stranke, ki je v manjšini, vodi to stranko. (Ginsberg in Lowi 1996, 169)

2.3.2 Senat

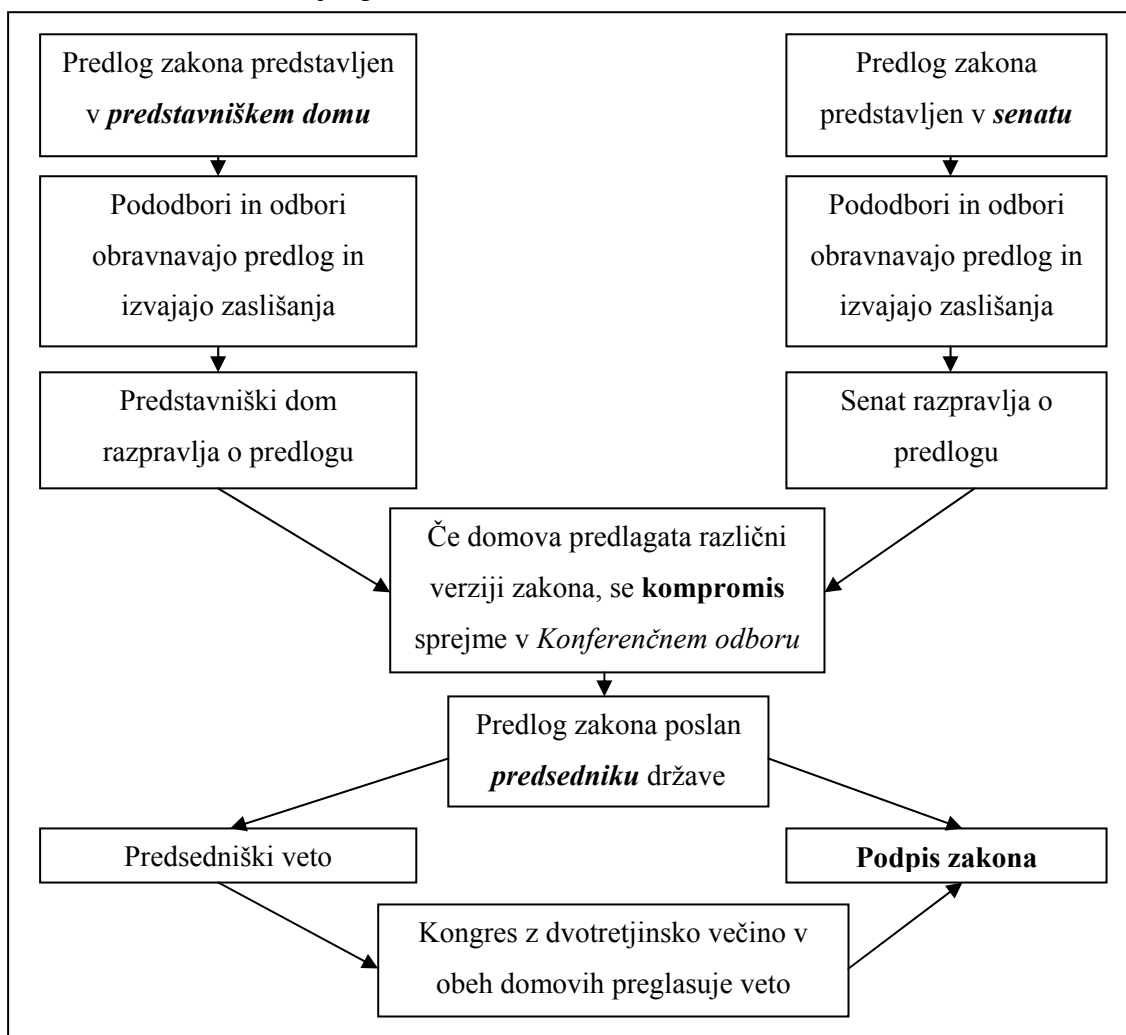
Senat šteje 100 članov oziroma senatorjev, kar je več kot štirikrat manj kot predstavniški dom, zato lahko deluje veliko bolj neformalno in individualno. Vodja senata je pravzaprav podpredsednik države, ki pa nima statusa senatorja in tudi sicer le redko dejansko predseduje senatu (izjema so slovesni dogodki). Prav tako nima pravice glasovanja, glasuje lahko zgolj pri neodločenem rezultatu. (Davidson in drugi 2008, 172) Tako kot v predstavniškem domu pa sta tudi v senatu prisotna vodja večine in vodja manjšine.

Naloga senata je sodelovanje pri oblikovanju zakonov (izjema so finančni zakoni), imenovanje vladnih uslužbencev in sojenje o političnih prestopkih ter potrjevanje pogodb, ki jih sprejme predsednik. Senat ima tudi posebno pravico soglašanja glede nekaterih imenovanj, ki jih imenuje predsednik (sodnikov Vrhovnega sodišča, ambasadorjev, sekretarjev v kabinetu predsednika države). Prav tako pa mora senat z dvotretjinsko večino ratificirati mednarodne pogodbe. (Grims v Volk 2007, 39)

2.3.3 Zakonodajni proces

V prejšnjih podpoglavjih smo omenili samo dva ključna člena, ki sestavljata ameriški kongres. A delovanje kongresa je v veliki meri odvisno od kongresnih odborov in pododborov, ki zaradi preobremenjenosti kongresa pravzaprav poganjajo celoten zakonodajni proces. (Ladd 1993, 144) Odbori predstavljajo t.i. delitev dela in ne hierarhije moči. (Ginsberg in Lowi 1996, 180) V odborih se praktično pripravi vsa zakonodaja in redko so predlogi zakonov tema razprave v predstavniskem domu, saj se člani pri glasovanju opirajo na mnenja strankarskih kolegov, ki sedijo v odborih, ne pa na osnovi razprave v domu. (Krajcar 2008, 54) Za odbore je značilno, da so visoko strokovni in izjemno vplivni pri oblikovanju politik. (Ferfila in drugi 2001, 58) Skica 2.3 prikazuje postopek sprejemanja zakonov.

Skica 2.3: Zakonodajni proces

Vir: Ladd (1993, 147) in Davidson in drugi (2008, 238).

2.3.4 Volitve v kongres

Volitve v kongres ali kongresne volitve potekajo vsaki dve leti in takrat se zamenja tretjina članov. Člane predstavniškega doma voli ljudstvo vsaki dve leti. Število predstavnikov je odvisno od poseljenosti vsake zvezne države. Obstajajo posebna določila, ki določajo, kdo je primeren za člana predstavniškega doma. To je oseba, ki mora imeti najmanj 25 let in mora biti državljan/ka ZDA vsaj sedem let. (The United States Constitution, 1. čl.)

Senatorji so izvoljeni za obdobje šestih let, vsaka zvezna država pa ima dva senatorja, kar pomeni, da imajo male države v senatu enak vpliv kot velike. (Jacobson 1992, 9) Tudi za njih obstajajo posebna določila. Primeren kandidat za senatorja je oseba, ki ima najmanj 30 let in je državljan/ka ZDA najmanj devet let.

Kongresne volitve ne določajo samo katera stranka bo imela kontrolo nad zakonodajno oblastjo, pač pa determinirajo tudi ideološko usmerjenost predstavniškega doma in senata. (LeLoup in Shull 2003, 87)

3 ODNOS PREDSEDNIK – KONGRES

Omenili smo že, da je v ameriškem političnem sistemu najpomembnejši odnos tisti med predsednikom in kongresom. Izvršilna in zakonodajna oblast imata različne dolžnosti, različno sta strukturirani in organizirani, zato so napetosti in konflikti med njima neizogibni. Uradniki v izvršilni veji stremijo k fleksibilnosti, diskreciji, pri svojih odločitvah so bolj hierarhični, medtem ko kongres želi biti kolegialen. Zakonodajna oblast poudarja vlogo razprave in različnih pogledov. (Davidson in drugi 2008, 331) A kljub tem razlikam, je za učinkovito delovanje sistema ter doseganje skupnih ciljev potrebno sodelovanje in v končni fazi, navkljub morda sovražnemu okolju, pride do podpisa zakonov, do potrditve imenovanj in uskladitve proračuna. (Davidson in drugi 2008, 305-306)

Teorija ali model po katerem je bil narejen ameriški politični sistem temelji na konsenzu in koaliciji. Konsenz pomeni strinjanje glede končne odločitve, koalicija pa sredstva s katerimi je ta končni cilj dosežen. Konsenz je lahko oblikovan, če ima predsednik jasno agendo, vizijo in če je javnost pripravljena to vizijo sprejeti – ko to doseže lahko uporabi moč in oblikuje potrebne koalicije, da te vizije dejansko uresniči. (Cronin in Genovese 2004, 166)

Obdobje pred 20. stoletjem bi lahko označili kot čas, ko je ključno vlogo v političnem sistemu igral kongres (kar so "zakrivili" pisci ustave), 20. stoletje pa predstavlja skorajšnjo prevlado sodobnega predsednika. Za zasuk je v veliki meri odgovoren Franklin D. Roosevelt, ki se je s svojim programom New Deal začel vpletati v nacionalno gospodarstvo. (Bizjak 2008, 26-27)

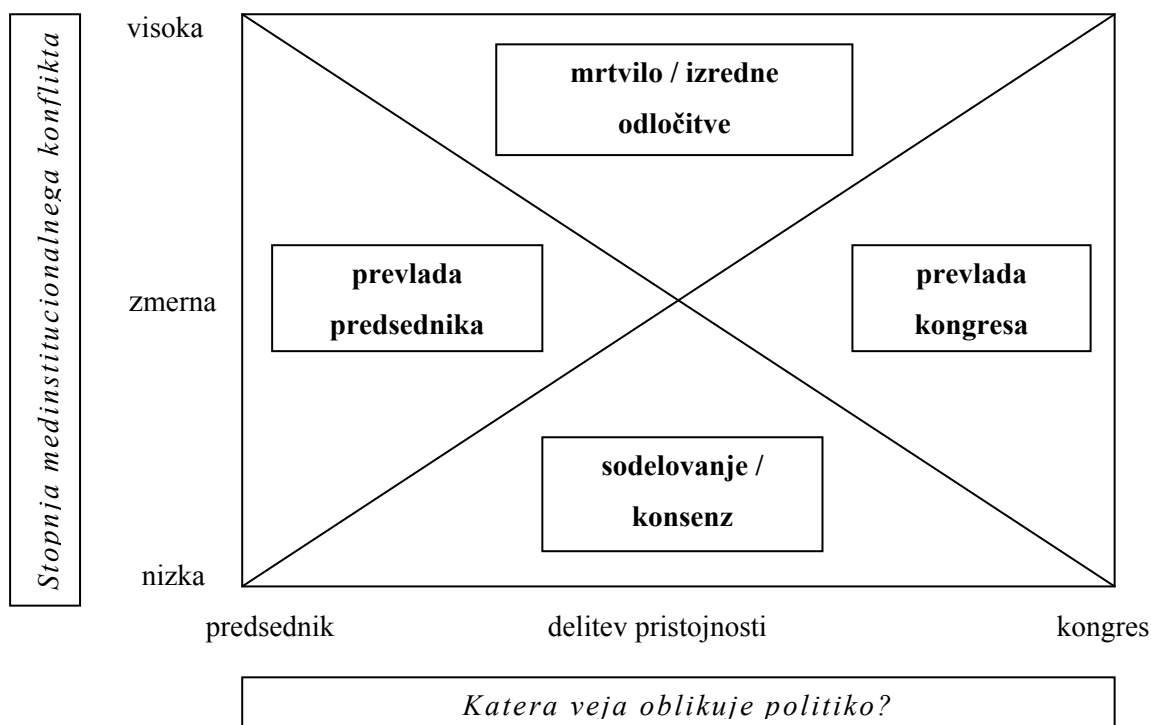
Od sredine šestdesetih pa do začetka sedemdesetih let 20. stoletja je prevladovalo stanje, ko je bil predsednik prevladujoči nosilec moči v državi. A kot navajaja Davidson, v primeru zasuka politične moči na eno stran, ne gre vedno za izgubo moči na drugi strani. (Davidson in drugi 2008, 329)

3.1 TIPOLOGIJA ODNOSOV

Pri opisovanju interakcije med zakonodajno in izvršilno oblastjo lahko uporabimo veliko število različnih spremenljivk, LeLoup in Shull pa navajata, da sta uporabni predvsem dve dimenziji - stopnja medinstitucionalnega konflikta in vprašanje katera veja oblikuje

politiko. Na podlagi teh dveh dimenzij sta avtorja razvila štiri vrste odnosov, ki se pojavljajo pri oblikovanju politik (glej Skico 3.1). (LeLoup in Shull 2003,12-13)

Skica 3.1: Vrste odnosov med predsednikom in kongresom

Vir: LeLoup in Shull (2003, 14).

Prevlada predsednika (*Presidential Leadership*)

Ko predsednik pri oblikovanju politik igra večjo vlogo kot kongres, govorimo o prevladi predsednika. Zgodovinsko gledano, je do tega prihajalo predvsem v času nacionalnih kriz, kot sta vojna in gospodarska kriza. Načeloma predsednik prevladuje, ko je stopnja medinstitucionalnega konflikta zmerna, lahko pa prevzame pobudo tudi v zelo konfliktnem okolju, če ima zadostno moč in sredstva. Do dominantne vloge predsednika lahko pride tudi v nasprotnem okolju, ko zakonodajalci ne kažejo želje po nasprotovanju, ali ko ima predsednik večinsko podporo v kongresu. Predsednikovo prevlado lahko pričakujemo predvsem takrat, ko gre za vprašanje zunanje in obrambne politike. Gre za odločitve, ki so hitre in nerutinske, služijo pa nacionalni dobrobiti in ne regionalnim ali parcialnim prioritetam.

Prevlada kongresa (*Congressional Leadership*)

Podobno kot pri prevladi predsednika, je prevlada kongresa pri oblikovanju politike najpogostejša, ko je stopnja medinstitucionalnega konflikta zmerna, pobudo pa jasno prevzema kongres. Verjetno najbolj reprezentativen primer prevlade kongresa je, ko oba domova preglasujeta predsedniški veto (z dvotretjinsko večino). To se ponavadi zgodi, ko je izvršilna oblast v rokah ene stranke, v kongresu pa prevladuje druga stranka, čeprav prevladujoča stranka v kongresu največkrat potrebuje pomoč nasprotne stranke za zadostno večino. V primerjavi s hitrimi odločitvami v primeru dominantnega predsednika, se tukaj pojavlja počasen in previden zakonodajni postopek, sprejeta zakonodaja pa je usmerjena v iskanje splošnega konsenza. V preteklosti je kongres igral pomembno vlogo predvsem pri širitvi državljskih pravic in je pomembno vplival na oblikovanje gospodarske politike in socialne države.

Sodelovanje/konsenz (*Cooperation/Consensus*)

Ta oblika odnosa med predsednikom in kongresom nastopi v primeru nizke stopnje konflikta med njima in ko manjka organizirana opozicija na katerikoli strani. Ni redkost, da ena stran sicer prevzame pobudo, a končna odločitev je produkt skupnega dela oziroma odločanja. Obe strani sta aktivno vpeti v sprejemanje odločitev. Nujni pogoj za ta odnos je medstrankarsko sodelovanje, ki prepreči blokado akcij. Sprejemanje konsenzov in usklajevanje lahko vpliva na daljše sprejemanje zakonov, a prav zaradi tega je končni rezultat uspešno izvedena politika. Sodelovanje se od konsenza loči po večjem političnem tveganju, bolje organizirani opoziciji ter višji stopnji konflikta. Sodelovanje se ponavadi pojavlja pri bolj simboličnih in "manj pomembnih" politikah, tako na zunanjepolitičnem kot tudi na notranjepolitičnem področju. Urejajo se vprašanja zunanje pomoči, dogovori o prosti trgovini ipd.

Mrtvilo/izredne odločitve (*Deadlock/Extraordinary Resolution*)

Zadnji vzorec predstavlja nezmožnost reševanja političnega spora ob visoki stopnji konflikta med obema stranema, ko nobena od strani ne kaže želje po kompromisni rešitvi. Mrtvilo se pogosto pojavlja zaradi ustavnega načela nadzora in ravnotežja, predvsem v obliki predsedniškega veta in kongresnih pravil, kjer je sprejem odločitve pogojen z ustrezno kvalificirano večino. Konflikt pripelje do neaktivne politike, ki lahko traja tudi več let. Nekatera področja politike pa enostavno ne morejo ostati v mrtvilu za nedoločen čas in takrat pride do izrednih odločitev. Predsednik in kongres

sprejmeta *ad hoc* odločitve. Takšne odločitve so zaznamovale predvsem področje proračunskih vprašanj v osemdesetih in devetdestih letih 20. stoletja.

LeLoup in Shull poudarjata, da se odnos med predsednikom in kongresom ne more strogo omejiti zgolj na opisane štiri vzorce ter da obstajajo številna odstopanja in spremembe v odnosih. Po njunem mnenju k temu pripomorejo dejavniki kot so: *politično okolje* (stanje gospodarstva, javno mnenje, svetovni dogodki); *rezultati volitev*, ki določajo *strankarsko sestavo* oblasti ter *politične preference* predsednika in kongresa; *institucije* v obeh vejah oblasti, ki določajo pravila; *spretnosti vodenja* predsednika in vodilnih kongresnikov ter *politična agenda*. (LeLoup in Shull 2003, 18)

3.2 PRISTOJNOSTI PREDSEDNIKA IN KONGRESA

V 2. poglavju sta na splošno opisani in v grobem opredeljeni instituciji predsednika in kongresa, sedaj pa bomo podrobneje pogledali kakšne so njune dejanske pristojnosti. Skozi zgodovino so se le-te postopoma in močno razširile – najprej zgolj pristojnosti kongresa, nato tudi predsednika. Skica 3.2 prikazuje pristojnosti, ki jih zakonodajni in izvršilni oblasti določa ustava, prav tako pa so prikazane pristojnosti, ki so se razvile v dobrih dveh stoletjih.

Skica 3.2: Pristojnosti predsednika in kongresa

PREDSEDNIK	KONGRES
<i>Pristojnosti, določene z ustavo</i>	
priporoča sprejem zakonov	sprejme ali zavrne zakon
vlaga veto na zakone	z 2/3 večino preglasuje predsednikov veto
nominira izvršne in sodne uradnike	z navadno večino sprejme/zavrne nominacije
kongresu svetuje in poroča o stanju v državi	določa ustreznost svojih članov
sklicuje posebna zasedanja	vodi pobiranje davkov
uveljavlja zakone	ustanavlja izvršilne organe
izreka pomilostitve	vzdržuje vojsko in mornarico
vodi pogajanja o pogodbah	ratificira pogodbe
priznava države	razglasi vojno
vodi oborožene sile	vodi postopek ustavne obtožbe proti predsedniku

Nakazane pristojnosti

ima izvršilni privilegij	usmerja delo agencij
oblikuje in predlaga proračun	ima možnost zakonodajnega veta
vodi gospodarstvo in posreduje gospodarska poročila	sprejema proračun
sklepa izvršilne sporazume	izdeluje gospodarska in proračunska poročila
odobri in predloži zakonodajni načrt	pregleduje izvršilne sporazume
izdaja izvršilne ukaze	opravlja nadzor in vodi preiskave
opravlja regulatorski pregled	nadzira delo zveznih agencij
komunicira z mediji	koordinira komunikacije in medije
organizira delo Bele hiše	povečuje število zakonodajnih delavcev in agencij
	pošilja delegacije na tuje

Vir: LeLoup in Shull (2003, 37).

Širjenje pristojnosti je pripeljalo do zapletov pri delovanju sistema in večjih napetosti med obema institucijama, saj vsaka zaradi uveljavljanja lastnih interesov pogosto omejuje delovanje druge. V nadaljevanju je zato podrobneje predstavljena dejanska moč posamezne veje oblasti in kako lahko slednja vpliva na oblikovanje politike ter na medsebojni odnos obeh akterjev.

3.3 MOČ PREDSEDNIKA

Ko beremo ameriško ustavo, ki v 2. členu obravnava izvršilno vejo oblasti, ne moremo mimo dejstva, da ne rešuje dileme moči predsednika. Gre za del ustave, ki se mu očita, da je napisan najbolj površno, a prevladuje mnenje, da je to posledica nasprotujočih si mnenj piscev ustave, ki so v končni fazi sklenili najboljši možni kompromis. (Ginsberg in Lowi 1996, 212) Predsednikovo vlogo oziroma nalogo so videli v doslednem izvrševanju sprejetih zakonov, kar pa ni zmanjševalo moči predsednika.

Richard E. Neustadt (nekdanji član osebja v Trumanovem predsedstvu in svetovalec predsednika Kennedyja) je v svojem delu *Presidential Power* zapisal, da predsednikova moč leži v moči prepričevanja. Da je predsednik uspešen, mora uporabiti vse svoje vire moči (ustavne, politične, osebne in druge), da prepriča kongres v svoj prid. (Davidson in drugi 2008, 307) Neustadt opozarja, da ima predsednik v primerjavi s svojimi dolžnostmi zelo malo ustavne moči. Za povečanje moči med drugimi navaja naslednje predloge:

- da predsednik postane vodja, mora imeti voljo oziroma željo po moči,
  - mora imeti sposobnost na svojo stran pridobiti druge institucije,
  - predsednik ne sme biti introvertiran ali nad politiko, mora imeti sposobnost ustvarjanja primernih odločitev in kompromisov,
  - člane kongresa mora prepričati, da so prav njegovi predlogi v njihovem interesu,
  - glede moči se nikoli ne sme zanašati na druge, uporabljati mora svoje sposobnosti,
  - pozitivna javna podoba oziroma priljubljenost mu bo v Washingtonu le koristila.
- (Cronin in Genovese 2004, 110)

Ko gre za vprašanje notranje in zunanje ter obrambne politike, bi za predsedniško funkcijo lahko rekli, da je sestavljena iz dveh nasprotujočih si polov. Povojni predsednik je bil namreč uspešnejši na zunanjepolitičnem kot notranjepolitičnem področju. Pri oblikovanju zunanje politike predsedniki nikoli niso izgubili pomembne bitke proti kongresu (pomembnejši uspehi so vstop v OZN, ustanovitev zveze NATO, Marshallov načrt, Trumanova doktrina). Na področju obrambne politike predsednik uživa največjo moč oziroma je njegova podpora največja. Tudi ustava mu daje ekskluzivno pristojnost do vojne napovedi. (Krajcar 2008, 44)

Predsednikova moč v zakonodajni areni pa je na prvi pogled bolj vprašljiva, saj lahko rečemo, da je dominantni igralec na tem področju kongres. Vsaj tako so si zamislili pisci ustave. A ker ZDA prakticirajo načelo nadzora in ravnotežja, predsednikove vloge ne gre zanemariti. V 20. stoletju se je funkcija predsednika v zakonodajnem procesu močno spremenila. Od njega se pravzaprav pričakuje, da predlaga zakone in vpliva na kongres in seveda v končni fazi zakon tudi sprejme. Največji vpliv na zakonodajni postopek ima predsednik s predsedniškim vetom, ki ga podrobneje obravnavam v naslednjem poglavju. Obstajajo pa tudi drugi dejavniki, ki lahko pomembno pripomorejo k temu, da bo kongres "sledil" predsednikovi agendi. Cronin in Genovese navajata devet dejavnikov, ki vplivajo na uspeh predsednika v odnosu do kongresa:

1. V času krize predsednikov ugled naraste in kongres ga načeloma podpira.
2. Ko predsednik dobi jasen elektorski mandat (s pomočjo kampanje, ki je bila orientirana na določene probleme, dobi volitve z veliko razliko, njegova stranka pa dobi večino v kongresu) bo kongres bolj sledil.

3. Predsednik lahko izvaja pritisk na kongres, ko volitve dobi z veliko večino.
4. Popularnost predsednika naj bi bil dejavnik moči nad kongresom, čeprav si analitiki pri tej trditvi niso enotni.
5. Poznavanje kongresnih procedur (primer tega je bil predsednik Johnson, ki je načrtno spoznaval pomembne člane kongresa).
6. Strankarska podpora.
7. Narava opozicije v kongresu (kako se obnaša).
8. Narava posvetovanja med obema vejama oblasti (predsednik se mora posvetovati tudi z opozicijo).
9. Tip agende, ki jo vodi predsednik (ali je ambiciozna ali ne). (Cronin in Genovese 2004, 167-168)

V Prilogi C so zbrani podatki o uspešnosti sodobnih predsednikov (od Eisenhowerja do Clintona) v odnosu do kongresa oziroma strinjanje kongresa s predsednikom.

V zakonodajnem procesu se funkciji predsednika in kongresa najbolj izrazito prepletata. Kot že rečeno, so se pristojnosti predsednika in vpliv na zakonodajni proces skozi zgodovino močno razširile, za kar pa lahko "krivimo" tudi kongres, ki je sam prenesel nekaj pristojnosti na predsednika. Čeprav na prvi pogled izgleda, da ima predsednik zelo omejen formalni vpliv na sprejemanje zakonodaje, obstajajo instituti, ki do določene mere vplivajo na to. Največjo vlogo pri tem imajo kongresni odbori, kjer prihaja do tesnega stika med obema vejama oblasti, saj so člani predsednikovega kabineta redni gosti na zasedanjih. (Krajcar 2008, 58)

3.3.1 Predsedniški veto

Ko pogajanja spodletijo, ustava v 7. odstavku 1. člena predsedniku v zakonodajnem procesu dovoljuje uporabo veta. Veto je formalni mehanizem, ki predsedniku omogoča učinkovito sodelovanje v zakonodajnem procesu. (LeLoup in Shull 2003, 76) Kongres z dvotretjinsko večino v obeh domovih sicer lahko preglasuje veto, a ravno tu je vidna moč predsedniškega veta, saj kongresu ponavadi ne uspe zbrati potrebne večine glasov. Statistično gledano, je kongresu v preteklosti uspelo preglasovati le okoli 7 odstotkov predsedniških vetov. Tabela 3.1 ponazarja statistiko vseh vloženih vetov v 20. stoletju in njihovo uspešnost v posameznem kongresu.

Tabela 3.1: Predsedniški veto od T. Rooseveta do Clintona

Predsednik	Kongres*	Navadni veto	Žepni veto	Skupaj vetov	Preglasovani veto	Uspešnost
T. Roosevelt	SKUPAJ	42	40	82	1	92,7 %
	57.	15	6	21	-	100 %
	58.	-	2	2	-	-
	59.	15	15	30	-	100 %
	60.	12	17	29	1	91,7 %
Taft	SKUPAJ	30	9	39	1	96,7 %
	61.	8	5	12	-	100 %
	62.	22	4	26	1	95,5 %
Wilson	SKUPAJ	33	11	44	6	81,8 %
	63.	4	-	4	-	100 %
	64.	4	2	6	1	75,0 %
	65.	5	1	6	-	100 %
	66.	20	8	28	5	75,0 %
Harding	67.	5	1	6	-	100 %
Coolidge	SKUPAJ	20	30	50	4	80,0 %
	68.	3	4	7	1	66,7 %
	69.	4	7	11	-	100 %
	70.	13	19	32	3	76,9 %
Hoover	SKUPAJ	21	16	37	3	85,7 %
	71.	11	8	19	2	81,8 %
	72.	10	8	18	1	90,0 %
F. Roosevelt	SKUPAJ	372	263	635	9	97,6 %
	73.	19	54	73	1	94,7 %
	74.	84	64	148	1	98,8 %
	75.	33	84	117	3	90,9 %
	76.	126	41	167	2	98,4 %
	77.	79	3	82	-	100 %
	78.	29	17	46	2	93,1 %
	79.	2	-	2	-	100 %
Truman	SKUPAJ	180	70	250	12	93,3 %
	79.	54	20	74	-	100 %
	80.	42	33	75	6	85,7 %
	81.	70	9	79	3	95,7 %
	82.	14	8	22	3	78,6 %
Eisenhower	SKUPAJ	73	108	181	2	97,3 %
	83.	21	31	52	-	100 %
	84.	12	22	34	-	100 %
	85.	18	22	51	-	100 %
	86.	22	22	44	2	90,9 %
Kennedy	SKUPAJ	12	9	21	-	100 %
	87.	11	9	20	-	100 %
	88.	1	-	1	-	100 %
Johnson	SKUPAJ	16	14	30	-	100 %

	88.	4	4	8	-	100 %
	89.	10	4	14	-	100 %
	90.	2	6	8	-	100 %
Nixon	SKUPAJ	26	17	43	7	73,1 %
	91.	8	3	11	3	62,5 %
	92.	6	14	20	2	66,7 %
	93.	12	-	12	2	83,3 %
Ford	SKUPAJ	48	18	66	12	75,0 %
	93.	16	11	27	4	75,0 %
	94.	32	7	39	8	75,0 %
Carter	SKUPAJ	13	18	31	2	84,6 %
	95.	6	13	19	-	100 %
	96.	7	5	12	2	71,4 %
Reagan	SKUPAJ	39	39	78	9	76,9 %
	97.	9	6	15	2	77,8 %
	98.	9	15	24	2	77,8 %
	99.	13	7	20	2	84,6 %
	100.	8	11	19	3	62,5 %
G.H.W. Bush	SKUPAJ	29	15	44	1	96,6 %
	101.	15	4	20	-	100 %
	102.	14	11	24	1	92,9 %
Clinton	SKUPAJ	36	1	37	2	94,4 %
	103.	-	-	-	-	-
	104.	17	-	17	1	94,1 %
	105.	8	-	8	1	87,5 %
	106.	11	1	12	-	100 %
SKUPAJ		995	661	1656	71	90,0 %

Vir: Peters in Woolley (2009).

*Strankarska struktura kongresa v 20. stoletju je prikazana v Prilogi B.

Preden predsednik vloži veto, se posvetuje s svetovalci in zbira informacije iz različnih koncev. Za vložitev veta so načeloma podani različni razlogi, kot recimo, da je predlagani zakon neustaven, nespameten, da omejuje predsednikovo svobodo ali pa da je enostavno predrag. Veto je obravnavan kot negativno orodje, s katerim predsednik uveljavlja svojo moč na področju zakonodajnega procesa, lahko pa je uporabljen tudi na pozitiven način. Predsedniki velikokrat zgolj zagrozijo z uporabo veta in s tem zahtevajo določene spremembe v predlogu zakona, veto pa lahko na primer zaščititi manjšine pred impulzivno zakonodajo.

Ko predsednik prejme predlog zakona, ima na voljo deset dni časa (izključujoč nedelje) in štiri možnosti kako bo ravnal:

- podpiše zakon,
- predlog zakona s sporočilom veta vrne v kongres,

- ne stori ničesar in predlog zakona postane veljaven tudi brez njegovega podpisa (predsednik nima dovolj močnih argumentov za vložitev veta),
- lahko uporabi t.i. žepni veto (*Pocket Veto*), ko predloga zakona ne vrne v kongres, kajti ta nanj ne more odreagirati, ker v danem trenutku ne zaseda. (Davidson in drugi 2008, 320)

Predsedniški veto se uporablja od prvega ameriškega predsednika naprej, stalnica pa je postal s predsednikom Jacksonom. Absolutni zmagovalec uporabe veta je predsednik Franklin D. Roosevelt, ki je v svojih mandatih vložil vsega skupaj 635 vetov, od tega jih je kongres preglasoval zgolj 9. V boju proti opoziciji v kongresu pa lahko rečemo, da je bil najuspešnejši George H. W. Bush, ki je veto uporabil za blokado nezaželene zakonodaje. V nasprotju z njim pa Bill Clinton v dobrem prvem letu predsedovanja ni vložil nobenega veta. Razlog za to je bila tudi večina v kongresu, ki je bila v rokah demokratov. V nadaljevanju bomo zato tudi podrobneje pogledali, kako pomembna je strankarska razporeditev v kongresu pri definiranju odnosa predsednik – kongres ter kakšno vlogo igra strankarski nadzor nad obema. Še prej pa nekaj besed o politični moči kongresa.

3.4 MOČ KONGRESA

Gledano zgolj iz ustavno-formalnega vidika se položaj kongresa od leta 1789 ni pretirano spremenil, spremenila pa se je dinamika in vloga v političnem odločanju. Skozi leta je prihajalo do različnih zasukov v moči: na začetku izjemna dominantnost kongresa, nato spremembe moči v samem kongresu (stranke) in končno, v začetku 20. stoletja, premik na stran predsednika. (Ladd 1993, 160) V primerjavi z nekdanjim kongresom gre v današnjem za spremenjeno razdelitev politične moči. Stranke so izgubile dobršen del nekdanje moči, politični vodje in predsedniki najpomembnejših odborov pa imajo še vedno veliko težo, čeprav ne morejo tako kot nekdanj sami usmerjati hitrosti in smeri delovanja kongresa. (Ferfila 2002, 441) Ferfila pravi, da je za "novi" kongres značilno, da njegovi člani iščejo politično podporo zunaj kongresa. (prav tam, 441) Posamezni kongresniki želijo zaščititi svoje lastne interese in koristi svojih volilcev, to pa počnejo na račun države in tako dodatno prispevajo k šibkosti kongresa. Prav tako se kongresu očita prepočasnost pri sprejemanju odločitev, slaba koordinacija in odsotnost enotnega vodstva.

3.4.1 Zakonodajni veto

Zakonodajni ali kongresni veto je bil prvič uporabljen leta 1932, ko je kongres sprejel resolucijo, ki je predsedniku Hooverju dovoljevala reorganizacijo agencij, ki so sodile v izvršilno vejo oblasti. (Ladd 1993, 169) Leta 1983 pa ga je Vrhovno sodišče zaradi kršitve načela delitve oblasti in predsedniške klavzule razglasilo za neustavnega.¹

Zakonodajni veto v bistvu pomeni, da ima kongres pravico do obravnave oziroma pregleda morebitnih dopolnil, ki jih je v zakon dodala izvršilna oblast. Veto je lahko uporabila večina v enem ali v obeh domovih kongresa, včasih tudi zgolj kongresni komite (odvisno od zakona). (Cronin in Genovese 2004, 172) Zakonodajni veto je okreplil moč kongresa nasproti izvršilni oblasti.

Kljub formalni omejitvi zakonodajnega veta pa je kongres našel poti po katerih lahko še vedno izvaja akcije, ki spominjajo na veto. Danes obstajajo tudi neformalni dogovori med obema vejama oblasti, kar Louis Fisher imenuje klasični *quid pro quo* (kompenzacija oziroma "dati nekaj za nekaj"). Izvršilna oblast pridobi želeno fleksibilnost, ki ji je kongres morda drugače ne bi dal, kongres pa ohrani določeno stopnjo moči oziroma kontrole. (Cronin in Genovese 2004, 174)

3.4.2 Zaslišanja, preiskave in ustavna obtožba (Impeachment)

Eno najbolj pomembnih in očitnih področij, kjer lahko kongres uveljavlja svojo politično moč je vsekakor na področju nadzora. Ustava mu te vloge izrecno sicer ne nalaga, a je kongresu skozi čas uspelo formalizirati svoje nadzorne dolžnosti. Sprememba na področju zakonodaje iz leta 1946, je vse komiteje senata in predstavniškega doma usmerila v stalni pregled nad delovanjem agencij in programi, ki so v njihovi pristojnosti. (Davidson in drugi 2008, 351)

Da kongres zagotovi pravilno delovanje zakonov, uporablja kar nekaj metod in procedur - tako formalnih kot neformalnih. Med njimi se znajdejo zaslišanja in preiskave, pa tudi zgolj pisma in telefonski klici, zmanjševanje finančnih sredstev, včasih pa se poslužijo tudi bolj resnih prijemov, kot je ustavna obtožba (*Impeachment*).

---

¹ V primeru INS (*Immigration and Naturalization Service*) proti Chadha, je Vrhovno sodišče zakonodajni veto razglasilo za neustaven, saj je zabrisal meje med jasno ločitvijo zakonodajne in izvršilne veje oblasti, ki so jo zahtevali pisci ustave. (LeLoup in Shull 2004, 54) Prav tako je šlo za kršitev predsedniške klavzule, ki narekuje, da mora biti zakon, preden stopi v veljavo, predan predsedniku, ki zakon podpiše ali vloži veto. (Davidson in drugi 2008, 353)

Zaslišanja in preiskave so v 20. stoletju poskrbele za najbolj dramatične trenutke v kongresu. Med najbolj odmevne sodijo: preiskava Teapot Dome (1923), ki je načela ugled predsednika Hardinga, zaslišanja glede Watergata v senatu (1973-1974) ter preiskava Iran-Contra (1987), v katero je bil vpleten predsednik Reagan.

A avtoriteta kongresa pri preiskavah ni brez meja, saj kongres nima pristojnosti sodišč. Z zbiranjem in analiziranjem zbranih podatkov določi ali je potrebna dodatna zakonodaja na področju obravnavanih problemov. Prav tako pa lahko z razkritjem informacij "očrni" izvršilno oblast, kar pa dejansko pomeni, da oblast naredi odgovorno ljudem.

Ustavna obtožba (*Impeachment*) je uzakonjena v 4. odstavku 2. člena ameriške ustave. Predstavniški dom lahko z večino glasov pokliče na odgovornost uradnika (predsednika, podpredsednika in druge državne uradnike) zaradi zlorabe položaja – izdaje, podkupovanja ali drugih hujših zločinov in kazenskih prekrškov. (The United States Constitution, 2. čl.). Ta se nato zagovarja pred senatom, kjer je za obtožbo (in odstranitev s položaja) potrebna dvotretjinska večina. Leta 1998 je predsednik Clinton postal prvi izvoljeni predsednik, ki ga je predstavniški dom poklical na odgovornost zaradi krive zaprisege in oviranja pravice.² Senat ga je nato oprostil vseh obtožb. (Davidson in drugi 2008, 356) Leta 1974 je tudi Richardu Nixonu grozila obtožba zaradi afere Watergate, a je prej odstopil.

3.5 POLITIČNE STRANKE V ODNOSU PREDSEDNIK - KONGRES

Pogosto je rečeno, da predstavlja predsednik najvišjo avtoriteto politične stranke iz katere prihaja. Predsednik pa formalno ne zavzema nobene pozicije v strukturi stranke. Največjo moč nad strankami imajo nacionalni komiteji, ki pa v zadnjih desetletjih ravnajo bolj kot ne po navodilih predsednika. (Cronin in Genovese 2004, 193) Glede odnosa med predsednikom in kongresom pa se večjo težo in pomembnost pripisuje strankarski razporeditvi sedežev v obeh domovih kongresa.

---

² Leta 1868 je bil sicer pred predstavniški dom poklican tudi predsednik Andrew Johnson, vendar on ni bil izvoljen (nasledil je Abrahama Lincolna po njegovem atentatu). (Davidson in drugi 2008, 356)

3.5.1 Vpliv strankarske razporeditve v kongresu – deljena vlada

Številna nesoglasja in težave pri prepričevanju članov kongresa v zakonodajnem procesu lahko pripišemo prav t.i. deljeni vladi, ko ima stranka nasprotna predsednikovi večino v enem ali celo obeh domovih kongresa. Od leta 1945 se je deljena vlada pojavila v dveh tretjinah primerov. V Prilogi B je prikazana strankarska struktura kongresa v 20. stoletju.

Deljena vlada je postala norma in ne izjema. Od leta 1952 je bilo v tri četrt primerih tako, da je obstajal razkol med predsednikovo stranko in stranko, ki je imela večino v kongresu. Samo predsedniki John F. Kennedy, Lyndon Johnson, Jimmy Carter in za kratek čas tudi Bill Clinton so imeli s svojo stranko tudi večino v kongresu in celo oni so imeli težave pri pridobivanju podpore pri zakonodajnih predlogih. (Cronin in Genovese 2004, 166) Obdobje deljene oblasti pa za predsednika ni nujno pogubno. Primer je Ronald Reagan, ki je imel kljub demokratski večini v predstavnem domu leta 1981 kar 82,4-odstotno uspešnost zakonodajnih predlogov. (glej Prilogo A) Po drugi strani pa je imel Bill Clinton težave pri prepričevanju svoje, demokratske stranke. Iz navedenega lahko zaključimo, da se mora predsednik nenehno truditi pri prepričevanju članov kongresa, četudi prihajajo iz njegove stranke. Pripadnost stranki pa kljub vsemu še vedno predstavlja ključni element predsedniške moči znotraj kongresa.

Čeprav nekatere študije kažejo na to, da deljena vlada nima večjega vpliva na zakonodajni output, druge ugotavljajo, da povečuje institucionalne konflikte med vejami oblasti prav tako pa vpliva na vsebino predlagane zakonodaje. Vendar LeLoup in Shull opozarjata, da deljena vlada sama po sebi ne diktira odnosa med vejami oblasti ter da nikakor ne moremo sklepati, da *a priori* zavira učinkovito oblikovanje politik. (LeLoup in Shull 2003, 8-11)

4 JAVNA PODPORA IN OCENJEVANJE PREDSEDNIKOV

Predsednik ZDA predstavlja najbolj vidno politično figuro v življenju Američanov in ker povprečen državljani ne ve veliko o politiki, zanj predsednik simbolizira oblast. Državljeni do predsednika razvijejo neko emocionalno vez oziroma razmerje, z njim se identificirajo in če mu lahko zaupajo, mu prepustijo vodenje države. (Congressional Quarterly 1990, 76) Predsednik pa s tem prevzema tudi veliko odgovornost.

Javna podpora predsedniku je eden ključnih elementov javnega mnenja. Kot rečeno v uvodu, so se profesionalna merjenja javne podpore predsedniku v ZDA začela redno meriti v štiridesetih letih 20. stoletja oziroma od predsednika Trumana naprej. Organizacija Gallup³ pa je pred tem sicer občasno opravljala anketiranje državljanov glede zadovoljstva s predsednikom.

Predsednik Franklin D. Roosevelt je bil prvi, ki je redno uporabljal izsledke raziskav in z njihovo pomočjo interpretiral reakcije ljudi na odločitve njegove administracije. Lyndon B. Johnson pa je bil prvi, ki je v osebje Bele hiše vključil še raziskovalca javnega mnenja. (Congressional Quarterly 1990, 79)

Javna podpora predsedniku je pomembna zaradi treh stvari: določa predsednikovo politično preživetje, daje mu sposobnost, da delo opravlja dobro ter je pomembna pri ustvarjanju njegove zgodovinske podobe. (Congressional Quarterly 1990, 1)

4.1 VZORCI JAVNE PODPORE PREDSEDNIKOM

Različne študije so pokazale, da na predsedniški rating (negativni in pozitivni) vplivajo številni dejavniki. Predsednikova popularnost naraste v času mendarodne krize ali drugih zunanjih operacij, pa četudi so te neuspešne.⁴ Eden najpomembnejših faktorjev pa je situacija domačega gospodarstva. To so na svoji koži občutili George W. Bush, Ronald Reagan in Jimmy Carter. Tudi škandali vplivajo na padec javne podpore,

---

³ George Gallup je ustanovitelj modernih javnomnenjskih raziskav. Organizacija Gallup Poll je bila desetletja vodilna na področju znanstvenih javnomnenjskih raziskav in je zajemala velik, reprezentativni vzorec populacije ter skrbno izbrana vprašanja. (Congressional Quarterly 1990, 79)

⁴ Primer takšne neuspešne operacije in dviga popularnosti je predsednik John F. Kennedy, ko je leta 1961 izvedel invazijo v Zaliv prašičev (*Bay of Pigs*).

rekorden padec je zaradi tega leta 1974 doživel Richard Nixon z afero Watergate. (LeLoup in Shull 2003, 66-67)

Pri opazovanju javne podpore predsednikom lahko razberemo naslednje vzorce:

- predsedniki so načeloma bolj priljubljeni na začetku svojega mandata (izjema je Bill Clinton);
- skozi čas, podpora navadno pade;
- predsedniki izgubijo podporo v času kongresnih volitev, kajti takrat je kampanja direktno usmerjena proti Beli hiši;
- za padec podpore je pogosto kriva kriza v notranji politiki, obratno je v času mednarodne krize ali teroristične grožnje, ko podpora predsedniku naraste;
- republikanski predsedniki so na začetku mandata manj priljubljeni kot njihovi demokratski predhodniki (Eisenhower, Nixon, Reagan);
- če je predsednik izvoljen v drugi mandat, se vzorec pogosto ponovi, čeprav je začetni rating nižji kot v prvem mandatu. (Cronin in Genovese 2004, 74)

Podpora predsednikom je podvržena določenim ciklom. Po močnem predsedniku, ki ponavadi predseduje v času kriz in vojn, javnost želi vrnitev k normalnosti in stabilnosti ter s tem povprečnega predsednika. Seveda to velja tudi v obratni smeri. Tako so predsedniki vedno v senci svojega predhodnika. Primer cikličnosti prikazujeta močni predsedstvi Theodorja Roosevelta in Woodrowa Wilsona ter nato šibkejši administraciji Hardinga, Coolidgea in Hooverja. Prav tako sta Gerald Ford in Jimmy Carter normalizirala obdobje po močnih administracijah Kennedyja, Johnsona in Nixona. (Cronin in Genovese 2004, 69) Ne smemo pa pozabiti, da sta Ford in Carter "plačevala" za dejanja Nixona, saj se je v tistem obdobju okrepila moč kongresa.

4.2 OCENJEVANJE PREDSEDNIKOV

Javnost v veliki meri predsednike ocenjuje na podlagi osebne perspektive in ideološke kompatibilnosti. Ocenjevanje predsednika lahko označimo za zelo relativno, saj ga lahko ljudje v enem obdobju vidijo popolnoma drugače kot v drugem. Primer takega zasuka in sprememb je Herbert Hoover, ki je do velike gospodarske krize leta 1929 veljal za zglednega humanitarca, organiziranega in zmerenega progresivca. S pojavom

finančne krize pa se je pokazal njegov drugi obraz, tj. konservativca, ki se ni znal spopasti z nastalo situacijo. Leta 1975 objavljena študija pa je Hooverja ponovno prikazala v pozitivni luči. (Ladd 1993, 202)

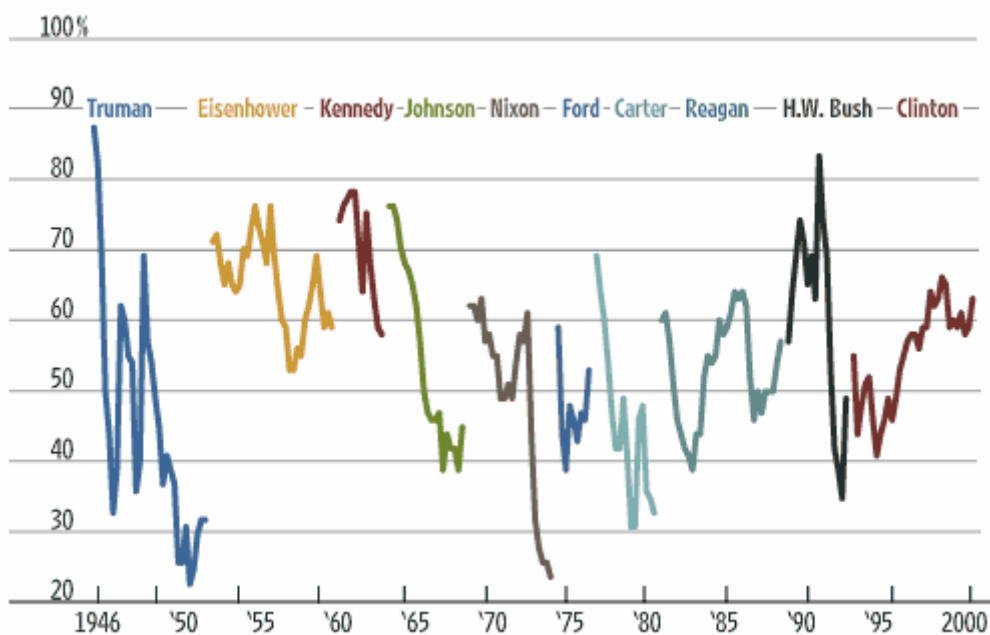
Med kvalitetami, ki jih Američani iščejo v predsednikih, je na prvem mestu sposobnost vodenja, saj želijo močnega voditelja in aktivista. Pomembna je predsednikova iskrenost in modra presoja v času krize. Osebnost, stil in sloves prav tako igrajo veliko vlogo. (Congressional Quarterly 1990, 6)

Poleg vprašanja zaželenih kvalitet pa se postavlja tudi vprašanje, kateri so najbolj pogosti vzroki, da predsednikova javna podpora sčasoma pade. To se v prvi vrsti zgodi zaradi na začetku previsoko postavljenih pričakovanj, zaradi večjih negativnih dogodkov (na primer vojna v Vietnamu, afera Watergate), zaradi ne dovolj odločnega in modrega predsednikovega delovanja na področju gospodarstva ter negativnega medijskega poročanja. (Cronin in Genovese 2004, 80)

5 ANALIZA JAVNE PODPORE PREDSEDNIKOM OD TRUMANA DO CLINTONA

Kot rečeno v uvodu, bo analiza javne podpore predsednikom temeljila predvsem na zbranih podatkih javnomnenjskih raziskav organizacije Gallup in sicer, zaradi metodoloških omejitev, zgolj od predsednika Trumana naprej. Američani so približno enkrat na mesec odgovarjali na vprašanje: "Ali se strinjate s tem kako predsednik opravlja svoje delo?". (Congressional Quarterly 1990, 81) Na Skici 5.1 je prikazan graf javne podpore vseh obravnavanih predsednikov, sama pa bom v nadaljevanju podrobneje analizirala graf vsakega posameznega predsednika, hkrati pa bom analizirala vzroke in posledice padanja in naraščanja javne podpore ter ugotavljala povezanost le-te s strankarsko strukturo v kongresu in konkretnimi (političnimi) dejanji predsednika. Pri analizi se opiram tudi na podatke, ki so grafično prikazani v prilogah.

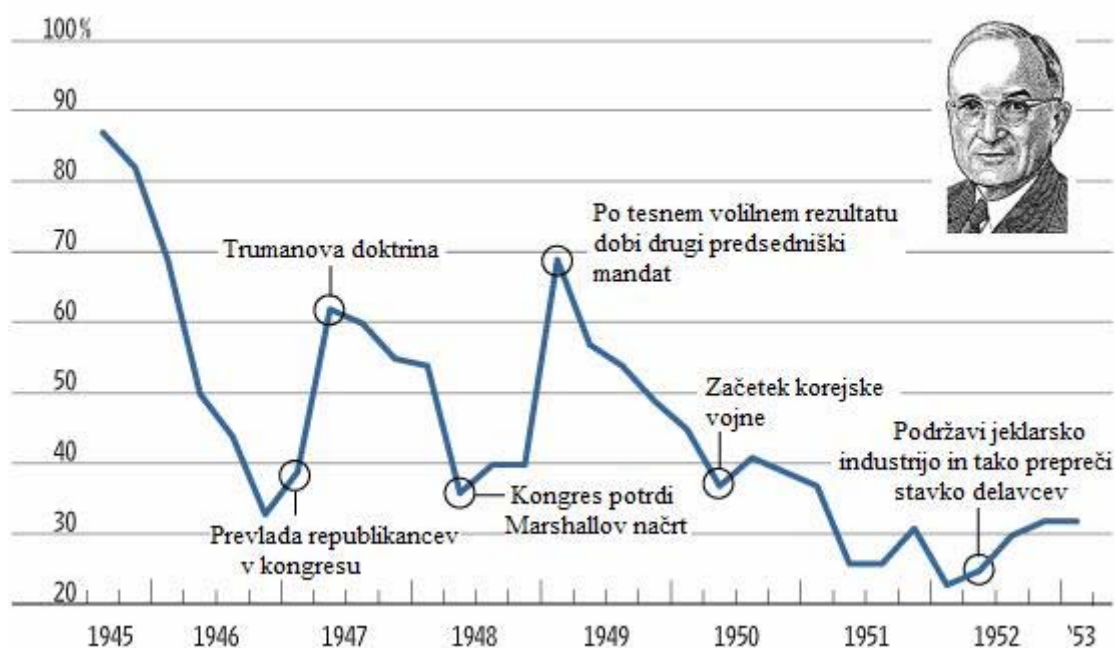
Skica 5.1: Graf javne podpore sodobnim predsednikom (Truman - Clinton)

Vir: The Wall Street Journal (2006).

5.1 HARRY S. TRUMAN

Skica 5.2: Harry S. Truman – graf javne podpore

Vir: The Wall Street Journal (2006).

Harry S. Truman je kot podpredsednik prevzel predsedstvo po smrti predsednika Franklina D. Roosevelta aprila leta 1945. Težko je bilo naslediti tako priljubljenega predsednika, kot je bil Roosevelt. Truman je bil relativno neznan in tudi sam se je malce bal dodeljene naloge in odgovornosti⁵. Takoj po prevzemu funkcije predsednika je Truman užival visoko javno podporo (87 %), vendar je ta kmalu začela strmo padati. Trumanov ugled je bil načet zaradi številnih delavskih stavk in nemirov, ki so ga prikazali kot nesposobnega. (Brinkley in Dyer 2004, 371) Hkrati s podporo predsedniku pa je začela padati tudi podpora demokratski stranki. Na kongresnih volitvah novembra 1946 so demokrati hudo izgubili in republikanci so prvič po letu 1928 dobili večino v obeh domovih kongresa.

Kljub temu, da so ZDA končale 2. svetovno vojno (z uporabo atomske bombe, ki jo je sodeč po javnomnenjskih raziskavah v ZDA podpirala večina Američanov), pa je Trumana pestil predvsem odnos s Sovjetsko zvezo. Marca 1947 je razglasil Trumanovo doktrino, s katero so ZDA ponudile pomoč državam (najprej Grčiji in Turčiji) pri

⁵ Po svoji inavguraciji je novinarjem dejal: "Fantje, če kdaj molite, molite sedaj zame." (Brinkley in Dyer 2004, 369).

demokracičnem boju proti totalitarizmu. (Graubard 2006, 331) Javna podpora mu je sicer narasla na 60 odstotkov, vendar pa kongres ni bil najbolj navdušen nad pomočjo nedemokracičnima državam. Čez tri mesece je sledil Marshallov načrt, ki je z ogromno finančno pomočjo želel oživiti (evropske) države, ki jih je opustošila vojna. Ko je Sovjetska zveza pomoč zavrnila, si je Truman oddahnil, saj je vedel, da kongres ne bi pomagal Stalinovemu režimu. (Brinkley in Dyer 2004, 372)

Odnos s kongresom je bil slab, še posebej glede notranje politike. Republikanski kongres je zavrnil Trumanove predloge za nacionalni zdravstveni sistem ter za pomoč pri izobrazbi, sprejel pa je kontroverzni Taft-Hartleyjev zakon, ki je zmanjšal vlogo organiziranega delavstva (sindikato). (Brinkley in Dyer 2004, 374) Truman je nanj vložil veto, a ga je kongres zlahka preglasoval.

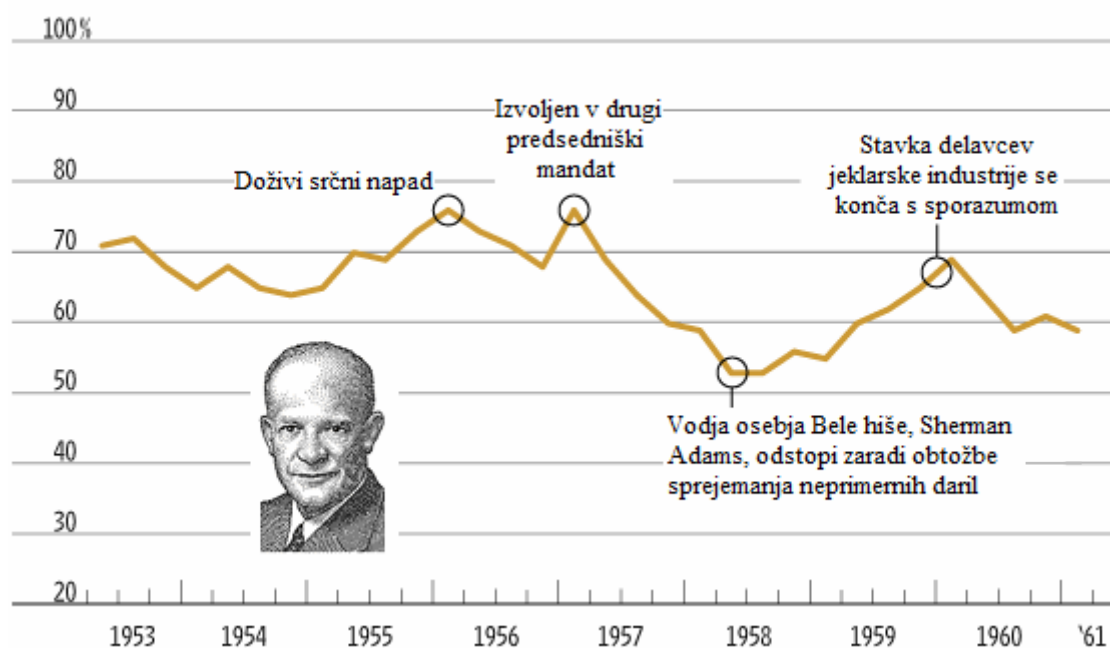
Slab odnos s kongresom, nenaklonjenost medijev, in razdeljenost demokratske stranke niso kazali na uspeh na volitvah leta 1948, vendar je Truman s svojim programom osmih točk zmagal proti republikanskemu kandidatu Thomasu Deweyju in z najtesnejšim rezultatom od leta 1916 dobil drugi predsedniški mandat. Tudi v kongresu so demokrati ponovno prevzeli pobudo. Po izvolitvi pa je njegova podpora ponovno začela strmo padati. Nadaljevali so se napadi republikancev, še posebej senatorja Josepha R. McCarthyja, ki je Trumanovi administraciji očital krivdo za izgubo hladne vojne, prav tako pa se je junija 1950 začela korejska vojna. Truman je preko Združenih narodov in brez posvetovanja s kongresom v antikomunistično Južno Korejo poslal oborožene sile z generalom MacArthurjem na čelu. Toda med njima so tekom vojne nastala nesoglasja. Truman je MacArthurja odstavil, s tem dejanjem pa je izgubil dobršen del javne podpore, saj je MacArthur za številne Američane predstavljal tradicionalne vojaške vrednote. (Brinkley in Dyer 2004, 379) Truman se je bal končati vojno na bojišču, a je za mizo ni znal. Do leta 1951 je bila njegova podpora med ljudmi zgolj 23-odstotna, kar je bilo najnižje v zgodovini.

Truman velja za najbolj in najmanj popularnega predsednika, saj je njegova podpora od začetka prvega pa do konca drugega mandata padla za 64 odstotkov. (Congressional Quarterly 1990, 5)

5.2 DWIGHT D. EISENHOWER

Skica 5.3: Dwight D. Eisenhower – graf javne podpore

Vir: The Wall Street Journal (2006).

Eisenhowerjevo predsedstvo je bilo verjetno najbolj neobičajno v sodobni ameriški zgodovini, saj Eisenhower in njegovi uradniki niso imeli izkušenj na političnem področju (bili so izkušeni na področju vojske, prava in ekonomije). Pred izvolitvijo je bil poznan predvsem kot poveljnik takrat nastale zveze NATO, na čelo katere ga je postavil takratni predsednik Truman. Z republikansko stranko in s podpredsednikom Richardom Nixonom je leta 1952 gladko dobil volitve (55,2 %), republikanci pa so dobili tudi večino v obeh domovih kongresa. Podpora Eisenhowerju je bila skozi oba mandata dokaj stabilna, čeprav v drugem mandatu nekaj odstotkov nižja. Eisenhower ni želel ogrožati dosežkov, pridobljenih v zadnjih dvajsetih letih (tj. pridobitev New Deal), prav tako pa ni želel večati vloge države v družbi, kar je imenoval moderni republikanizem. Zaradi tega je naletel na nasprotovanje svoje, republikanske, stranke in tudi podpredsednika Nixona. Proračun za leto 1954 je kongres sicer potrdil, a ko so leta 1955 demokrati ponovno prevzeli pobudo v kongresu, so postali njegovi predlogi težje uresničljivi. Kongres je med drugim zavrnil tudi njegov predlog glede javnega zdravstvenega sistema, saj so tudi republikanci želeli, da sistem ostane v privatni sferi. (Mervin 1993, 165)

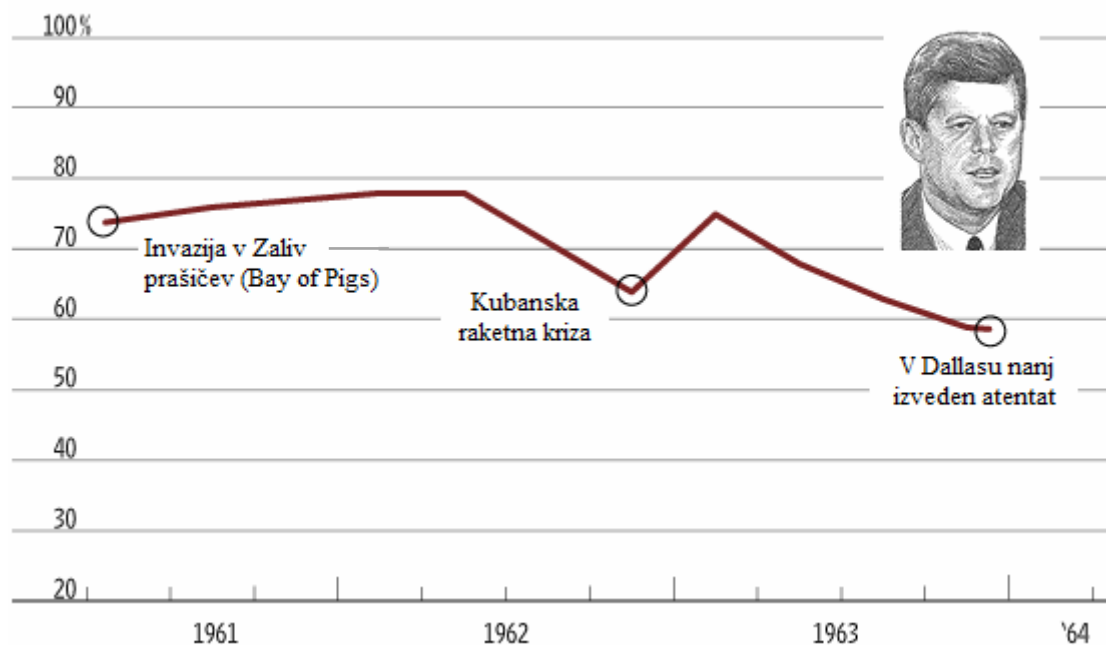
Na področju zunanje politike se njegovi pogledi niso prav dosti razlikovali od predhodnikov Trumana in Roosevelta. Z zunanjim ministrom Dullesom sta leta 1954 ustanovila Organizacijo sporazuma držav jugovzhodne Azije (SEATO), katere namen je bila zaježitev komunizma na tem območju. Uvedel je tudi novi strateški koncept, imenovan New Look, ki je služil obvladovanju odnosov s Sovjetsko zvezo in se je opiral na jedrsko orožje. (Pernat 2006, 57)

Konec zlatih petdesetih let so zaznamovale nove razmere, ki so bile posledice uspehov prejšnjih let. Pojavila se je inflacija, ki jo je Eisenhowerjeva administracija za kratek čas sicer uspela zmanjšati, a ukrepi so hkrati zaustavili gospodarstvo. Pojavila se je tudi vse večja enakopravnost temnopoltih⁶. (Brinkley in Dyer 2004, 395)

Eisenhower je bil pomemben zaradi "prenove" republikanske stranke in ga lahko označimo za enega bolj liberalnih republikanskih predsednikov, prvega po Theodoreju Rooseveltu.

5.3 JOHN F. KENNEDY

Skica 5.4: John F. Kennedy – graf javne podpore

Vir: The Wall Street Journal (2006).

⁶ Leta 1957 je guverner v Little Rocku (Arkansas) devetim temnopoltim dijakom prepovedal obiskovanje srednje šole, kjer je vladala rasna segregacija. Vrhovno sodišče je nato razsodilo, da je rasna segregacija v šolah neustavna, a to ni preprečilo nasilja. Eisenhower je sčasoma podprl odločitev sodišča in posredoval, a očitali so mu prepozen odziv, saj bi nasilje lahko preprečili. (Brinkley in Dyer 2004, 393)

Za časa svojega predsedovanja predsednik Kennedy ni podpisal nobenega pomembnejšega zakona, prav tako pa je spodletel njegov največji zunanjepolitični cilj – obrniti potek komunističnih revolucij v svetu. Kljub temu ostaja eden najpopularnejših ameriških predsednikov. Lahko bi rekli, da je bil bolj pomemben mrtev kot živ, saj noben drug predsednik (z izjemo Franklina Rooseveta, ki pa je bil predsednik več kot deset let) ni imel tako velike posmrtno prezenca. Kennedy milijonom še danes predstavlja simbol izgubljenih obljub iz leta 1960 in z ženo Jacqueline veljata za demokratična monarha, ki sta tragično končala, še preden bi lahko dosegla velike stvari. Postala sta simbol elegancije in lepote. Predsednik Kennedy je primer, kako lahko tragičen dogodek vpliva na percepcijo ljudi, ki nato odreagirajo emocionalno in popularnost predsednika takoj naraste.

Kot rečeno, kongres za časa predsednika Kennedyja ni potrdil nobenega pomembnejšega domačega zakona, so pa bili njegovi predlogi glede državljskih pravic, izobrazbe in zdravstvenega zavarovanja za starejše potrjeni po njegovi smrti, v času Johnsona.

Predsedniške volitve leta 1960 so bile zelo tesne. Kennedyju je sicer uspelo premagati protikandidata Nixona, a zgolj za 0,3 odstotka glasov, čeprav so se omenjale volilne nepravilnosti v državah Illinois in Teksas. (Graubard 2006, 412) Kennedy je znan po tem, da je pridobil glasove manjšin (Judov, Afroameričanov), a sam je želel postati predsednik vseh Američanov, kar mu je z agresivno politiko (z razliko od predhodnika Eisenhowerja) tudi uspelo. (Greenstein 2004, 69)

Kennedyjevo predsedovanje je zaznamoval predvsem boj proti komunizmu, in sicer na dveh frontah: Sovjetski zvezi in Kubi. Odločen je bil strmoglaviti vlado kubanskega komunističnega voditelja Fidela Castra in aprila leta 1961 je CIA izvedla invazijo v Zaliv prašičev (*Bay of Pigs*), ki pa se ni končala po Kennedyjevih pričakovanjih. Kljub temu je njegova javna podpora narasla. Nato se je v roku šestih mesecev začela operacija *Mongoose*⁷, ki je Castra vzpodbudila k še bolj zavezniškemu odnosu s Sovjetsko zvezo, kar je skoraj privedlo do jedrske vojne. (Brinkley in Dyer 2004, 402)

Na domačem političnem področju pa je Kennedy največ pozornosti posvečal državljskim pravicam. Bil je čas Martina Luthra Kinga ml. in krvavih protestov. Junija 1963 je Kennedy zavzel stališče in dejal: "Prišel je čas, da začnemo obravnavati

---

⁷ Operacija *Mongoose* je bil skrivni program, ki ga je financirala CIA in namen katerega je bilo uničenje Fidela Castra – s poskusi atentata nanj in zlomom kubanskega gospodarstva. (Brinkley in Dyer 2004, 403)

vse Američane tako kot bi si želeli biti obravnavani sami." Nato je predlagal najobširnejši zakon o državljskih pravicah v zgodovini. (Brinkley in Dyer 2004, 395) S tem si je dokončno izoblikoval politični profil, javnomnenjske raziskave pa so pokazale, da je bilo 50 odstotkov Američanov mnenja, da integracija temnopoltih poteka prehitro, le 11 odstotkov pa, da poteka prepočasi. Južni demokrati so bili na naslednjih volitvah celo pripravljene voliti konservativnega republikanca, zato se je Kennedy odpravil v Dallas, kjer je bil 22. novembra 1963 nanj izveden atentat. To je pomenilo konec ameriške samozavesti ter začetek množičnega suma o namerah ljudi na vodilnih mestih. Večina Američanov namreč še vedno verjame v številne teorije zarote, Kennedy pa ostaja podoba, ki bi lahko oživila stare sanje ter ideal, s katerim se primerja vse ostale.

5.4 LYNDON B. JOHNSON

Skica 5.5: Lyndon B. Johnson – graf javne podpore

Vir: The Wall Street Journal (2006).

Lyndona B. Johnsona so zaznamovale predvsem osebnostne lastnosti in dominantni karakter. Kot podpredsednik se je počutil brez vpliva, čeprav je bil zadolžen za številne pomembne naloge. Ko je po Kennedyjevi smrti prevzel funkcijo predsednika, je bila njegova javna podpora precej visoka (78 %), vendar je do konca njegovega

predsedovanja padla za slabih 40 odstotkov. Januarja 1964 je razglasil t.i. vojno proti revščini in nekaj tednov kasneje je kongresu že predstavil predlog zakona (*The Economic Opportunity Act*). V tem primeru lahko govorimo o prevladi predsednika, saj je bil zakon v celoti napisan v izvršilni veji oblasti, kongres je le dodal manjše popravke in dokaj hitro sprejel zakon. (LeLoup in Shull 2003, 195-197)

V času predsednika Johnsona in njegovega načrta Great Society, so bili sprejeti številni zakoni. Zakon o državljskih pravicah (*Civil Rights Act*) iz leta 1964 je prepovedal rasno segregacijo na javnih mestih, Zakon o volilni pravici (*Voting Rights Act*) iz leta 1965 je dal volilno pravico Afroameričanom, nato so bili tukaj še številni ukrepi za zaščito okolja in potrošnikov ter vzpostavitev zdravstvenega sistema Medicare (plačevanje za zdravljenje starejših Američanov) in Medicaid (državno financiranje zdravljenja revnih) (1965). (Brinkley in Dyer 2004, 413-414) Johnosnovo uspešnost s kongresom lahko pripišemo njemu samemu. Res je, da je imela v času njegovega predsedovanja v kongresu večino demokratska stranka, vendar je sam kongresu posvečal veliko pozornosti. Verjel je namreč, da mora biti predsednik prisoten v celotnem zakonodajnem procesu (kar je zaradi ustavno določenih omejitev sicer težko izvedljivo) ter da mora predsednik kongres poznati bolje, kot kongres oziroma kongresniki poznajo sami sebe. Bil je več prepričan in znan po tem, da je o dogajanju na Capitol Hillu vedel več kot kateri koli predsednik pred njim.

Na volitvah leta 1964 so demokrati slavili eno večjih zmag. Johnsonu je s svojim negativnim medijskim oglaševanjem⁸ uspelo premagati Barryja Goldwaterja, in tako je dobil svoj prvi samostojni predsedniški mandat (61,1 %). Prav tako so demokrati ohranili prevlado v obeh domovih kongresa. Vendar pa je imel s svojo stranko več težav kot z republikanci.

Johnson je na zunanjepolitičnem področju še vedno bil isto bitko kot njegovi predhodniki. Južni Vietnam je postajal vedno bolj nestabilen, zato je kongres sprejel resolucijo, ki je podprla ameriško odločenost upora proti komunizmu. (Graubard 2006, 457) Marca 1965 je ukazal bombardiranje Severnega Vietnama, kar pa ni prineslo pričakovane zmage. Naslednja tri leta so bila polna porazov, ZDA pa so za to vojno porabile več sredstev kot v 2. svetovni vojni, kar je hkrati napovedovalo inflacijo in možno recesijo. (Ray 2008, 181) Vojna je počasi postajala njegova in ne ameriška.

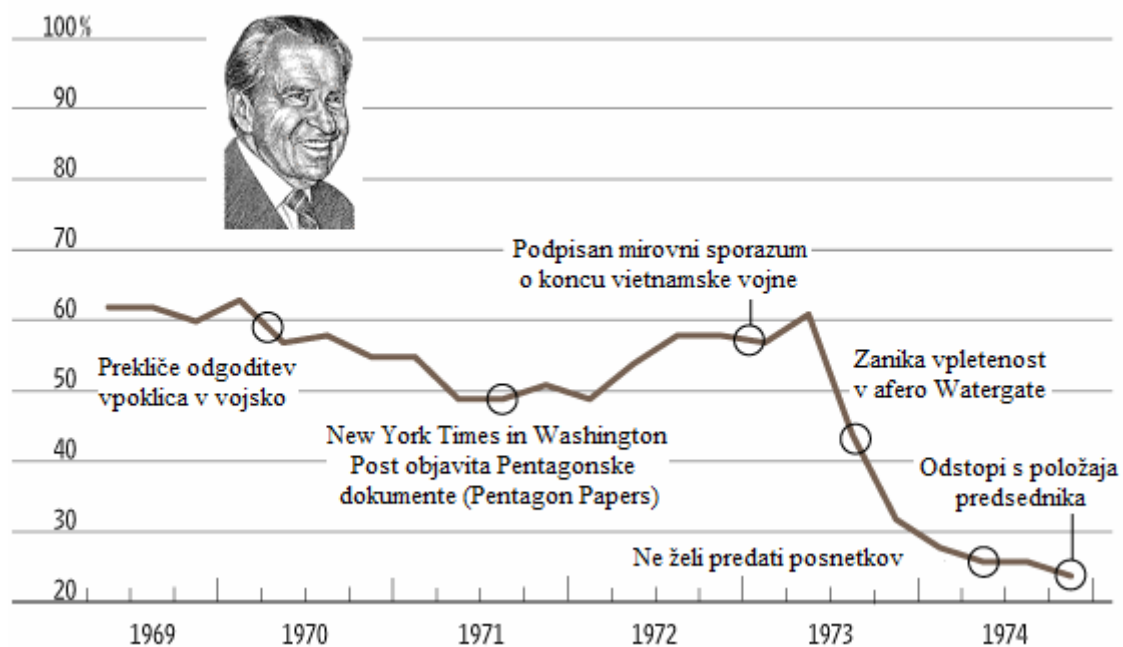
⁸ Najbolj znan in kontroverzen je oglas Daisy Girl, ki prikazuje deklico, kako trga cvetove marjetice in šteje do devet, nato pa začne moški glas odšteti izstrelitev atomske bombe. Namen oglasa je bil prikazati Goldwaterja kot potencialnega uporabnika jedrskega orožja.

Doma je izgubljal kredibilnost, saj o razmerah niti pred kongresom niti pred javnostjo ni želel jasno govoriti, zato je bil padec javne podpore popolnoma razumljiv. Verjel je, da je od vojne odvisna domača politika, prav tako pa ni želel postati prvi ameriški predsednik, ki bi izgubil vojno. (Brinkley in Dyer 2004, 419)

Johnson je obrnil tradicionalni vzorec javne podpore. Javnost mu je namreč podelila visoke ocene za dejanja na področju notranje politike (Great Society), na drugi strani pa nizke za "dosežke" na področju zunanje (vojna v Vietnamu).

5.5 RICHARD NIXON

Skica 5.6: Richard Nixon – graf javne podpore

Vir: The Wall Street Journal (2006).

Kljub temu, da večina ljudi Nixona najprej poveže z afero Watergate, moramo priznati, da je v svoji politični karieri dosegel veliko. Bil je izvoljen v kongres, tudi v senat, dvakrat je bil izvoljen na položaj podpredsednika, dva mandata pa je služil kot predsednik. Vendar vsaka njegova zmaga je terjala določeno ceno, saj je za seboj puščal grenkobo glede svojega karakterja in integritete. Prijel se ga je vzdevek "Tricky Dick", saj je bil način, kako je prihajal do zmag precej vprašljiv. (Brinkley in Dyer 2004, 429) V njega je dvomil celo predsednik Eisenhower, vendar je Nixonu s pomočjo prirejenih anketnih rezultatov uspelo obdržati funkcijo podpredsednika.

V turbolentni predsedniški kampanji leta 1968 je za las premagal Huberta Humphreyja (43,4 %), v kongresu pa je večino še vedno ohranjala demokratska stranka. Na začetku prvega mandata je predlagal načrt za prenovo socialnega sistema (*Family Assistance Plan*), ki je bil morda najbolj radikalen od časa New Deala in s katerim je hotel uvesti garantiran letni prihodek za vse Američane, vendar v kongresu ni dobil podpore. Soočiti se je moral tudi z visoko inflacijo, ki je bila leta 1971 tako visoka kot v štiridesetih letih 20. stoletja (6 %), do leta 1973 pa je narasla na 12 %. Nixon se je odločil za 90-dnevno zamrznitev plač, kateri je sledil t.i. novi gospodarski program (*New Economic Program - NEP*), ki je sicer zmanjšal inflacijo, vendar sta temu sledili je recesija in vedno večja brezposelnost. (Brinkley in Dyer 2004, 433)

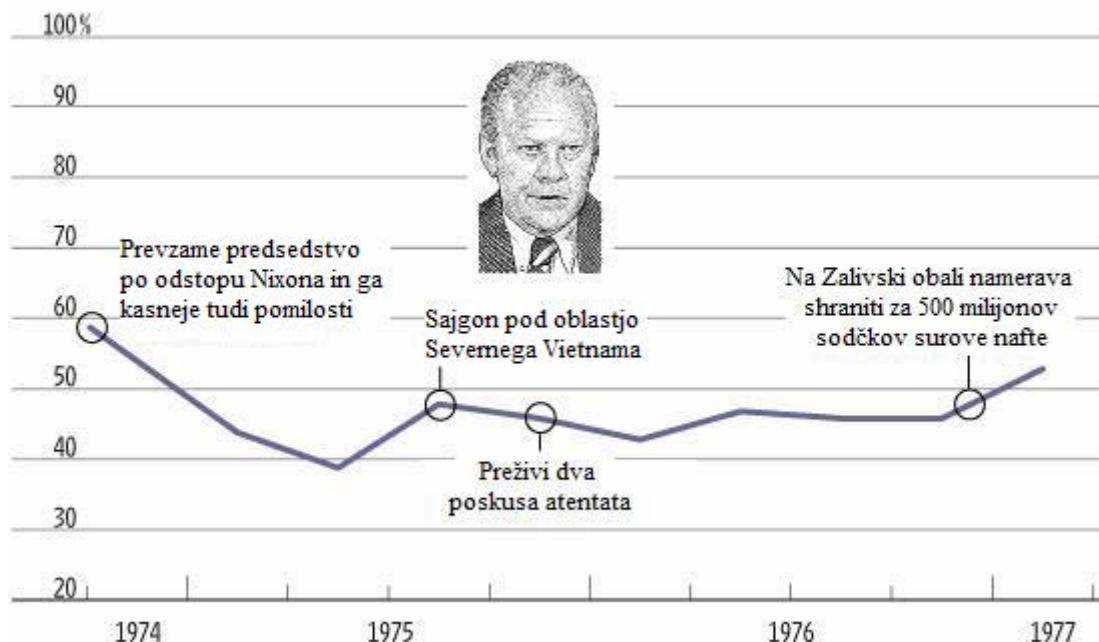
Bolj kot notranji politiki pa se je Nixon posvečal dogajanju izven meja. Skupaj s svetovalcem za varnostno politiko, Henryjem Kissingerjem, sta uspela premakniti ameriško zunanjo politiko stran od bipolarnosti in bolj k staremu sistemu ravnotežja moči. (Greenstein 2004, 98) Dosegel je napredek v odnosu s Sovjetsko zvezo, rezultat tesnega odnosa z Brežnjevim pa je bila pogodba SALT 1. Vendar pa je Nixon "podedoval" tudi vojno v Vietnamu, ki jo je leta 1970, namesto da bi jo končal, razširil na območje Kambodže. To je izvalo številne (nasilne) demonstracije doma, predvsem študentov. Vietnamska vojna je tako zaznamovala tudi Nixonovo predsedstvo, tudi z razkritjem Pentagonskih dokumentov (*Pentagon Papers*), ki sta jih junija 1971 objavila časnik New York Times ter Washington Post. Dokumenti so razkrivali tajne ameriške operacije v Vietnamu. Zanimivo pa je, da je Nixonu na volitvah leta 1972 vseeno uspel veliki met, kajti dobil je kar 61,3 odstotka glasov ter začel svoj drugi, sicer krajši, predsedniški mandat.

Pred strmim padcem javne podpore leta 1973 pa je doživel enega svojih večjih vzponov. Po podpisu mirovnega sporazuma, ki je končal vojno v Vietnamu (le nekaj dni po drugi inavguraciji) je njegova javna podpora narasla na 67 odstotkov, kar je bilo največ v njegovem predsedovanju.

Leta 1974 je prišlo do razkritja verjetno največjega političnega škandala v zgodovini ameriškega predsedstva – afere Watergate. Ta je dokončno zaznamovala Nixonov ugled in predsedstvo. Poslednično je z razvojem preiskave začela strmo padati tudi njegova javna podpora, dokler ni ob njegovem odstopu avgusta 1974 dosegla najnižje točke (24 %). Nixon ostaja prvi in zaenkrat edini predsednik v ameriški zgodovini, ki je odstopil s položaja predsednika.

5.6 GERALD FORD

Skica 5.7: Gerald Ford – graf javne podpore

Vir: The Wall Street Journal (2006).

Gerald Ford je edini predsednik v ameriški zgodovini, ki na to mesto ni bil izvoljen. Pisarno je prevzel v času gospodarske nestabilnosti, najtežje pa je bilo povrniti zaupanje državljanov v institucijo predsednika. Takoj po prevzemu funkcije je doživel topel sprejem, tako s strani ljudi kot kongresa, a podpora mu je po sprejetju najbolj kontroverzne odločitve v njegovem mandatu čez noč padla. Septembra 1974 je namreč Richarda Nixona oprostil vseh obtožb, saj je menil, da se bo le tako lahko posvetil domačim in zunanjim zadevam. Javnost ni delila njegovega mnenja. Doživel je največji padec javne podpore v zgodovini – iz 71 na 37 odstotkov. Pojavila pa so se tudi namigovanja, da je šlo za dogovor "predsedovanje za oprostitev", vendar je to odločno zanikal in celo pričal pred kongresom. (Graubard 2006, 515)

Ford se je trudil za vzpostavitev boljšega odnosa s kongresom, vendar je bil ta odnos ves čas na preizkušnji. Kongresne volitve 1974 so demokratom prinesle veliko zmago. Predsednik je začel izgubljati moč in bolj kot kadarkoli prej se je večala moč kongresa. Slednji je začel izvajati številne preiskave in ustanavljati komiteje, ki so nadzorovali skrivne operacije CIE. (Graubard 2006, 516) Prav tako pa je predsednik izgubil podporo

v medijih, ki so v sredini sedemdesetih let začeli izpostavljati predsednikove slabosti in napake. (Brinkley in Dyer 2004, 445)

Forda je pestilo tudi ne prav cvetoče gospodarstvo. Sam je raje zagovarjal kratkoročno večjo brezposelnost v zameno za dolgoročno manjšo inflacijo, vendar se demokratski kongres s to filozofijo ni strinjal, zato je bil Ford primoran dajati veliko vetov, njegova uspešnost pa je bila le 75-odstotna. Imel je svoj antiinflacijski načrt, imenovan WIN (*Whip Inflation Now*), ki nikoli ni bil sprejet in je kmalu postal sredstvo za komike in politične nasprotnike. (Graubard 2006, 521)

Ko je Ford prevzel predsedstvo, ZDA niso imele koherentne energetske politike oziroma zakonodaje, država pa se je soočala z energetske krizo, ki je ponovno poskrbela za razhajanja med kongresom in predsednikom.

Tudi na področju zunanje politike je bil Ford v konstatnem sporu s kongresom, saj je bilo ravnotežje moči med njima načeto. Maja 1975 je prišlo do dramatične zunanjepolitične krize⁹, ki je Fordu za kratek čas vrnila malo ugleda in malce višjo javno podporo. (Graubard 2006, 517)

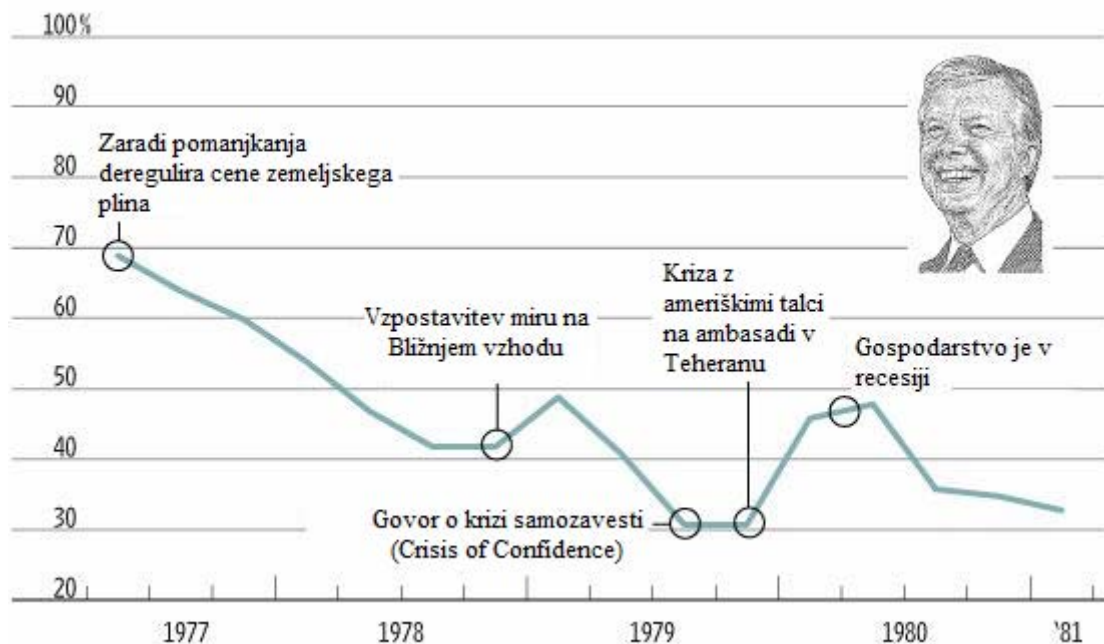
Vendar mu nič od tega ni pomagalo na volitvah leta 1976, ki so bile izjemno tesne. Premagal ga je demokrat Jimmy Carter in sicer z rezultatom 50,1 proti 48,0 odstotkov glasov. (Cronin in Genovese 2004, 395) Ford je izgubil volitve zaradi bremena afere Watergate, saj mu Američani niso odpustili pomilostitve Nixona, kar je zaznamovalo njegov celotni mandat in posledično nižjo podporo javnosti.

---

⁹ V komunistični Kambodži so zasegli ameriško trgovsko ladjo Mayaguez in posadko štiridesetih mož, predsednik Ford pa je odreagiralo hitro in drzno. (Graubard 2006, 517)

5.7 JIMMY CARTER

Skica 5.8: Jimmy Carter – graf javne podpore

Vir: The Wall Street Journal (2006).

Po aferi Watergate je Američane prevzemal dvom, vendar ne v sistem, temveč v ljudi na vodilnih položajih. Jimmy Carter je prišel ob pravem trenutku. Ves čas volilne kampanje je igral na karto novinca v Washingtonu, prav tako pa je predstavljal "novo vrsto" politika, ki je prihajal iz juga države. Ponujal je rešitev za prevarane državljane ter zagovarjal vladavino navadnih ljudi. (Brinkley in Dyer 2004, 456) Na volitvah, ki so bile sicer izjemno tesne, je dobil veliko glasov s strani temnopoltih, Judov in članov sindikatov, zmanjkalo pa mu je podpore pri katolikih in belih južnjakih. (Graubard 2006, 532)

Carter se je v politiki rad posluževal simbolike. Na svoji invguraciji se je z ženo in hčerko sprehodil od kongresa do Bele hiše, kar je kazalo na pripadnost skupnosti. V svojem kabinetu je zaposlil ljudi "od zunaj", zmanjšal je število osebja v Beli hiši, na uradniške položaje pa je imenoval rekordno število žensk in temnopoltih. (Greenstein 2004, 134) Njegova javna podpora je v prvih stotih dneh narasla. Marca leta 1977 ga je podpiralo 75 odstotkov Američanov, kar pomeni, da mu je uspelo vrniti zaupanje v vlado.

Tako kot je podedoval nezupanje vlado, je podedoval tudi odločnejši kongres, ki je zaradi zlorab v času Johnsona in Nixona omejil moč predsednika, sebi pa dal več samostojnosti. Carter je videl kongres kot zastopnika specifičnih interesov in zato ni čutil potrebe, da bi pri njem iskal potrditev svoje vizije. (Brinkley in Dyer 2004, 459) Čeprav so v kongresu prevladovali demokrati, je med njima prihajalo do nesoglasij. Kongres ni želel popustiti Carterjevim pritiskom oziroma se ni želel odreči pridobljeni moči, zato je večino njegovih predlogov zavrnil. (Mervin 1993, 95)

Razhajanja znotraj demokratske stranke, huda inflacija leta 1978 in Carterjevo nasprotovanje lastni stranki, so na kongresnih volitvah prinesle več sedežev republikancem, čeprav so demokrati vseeno ohranili večino.

ZDA pa so se še vedno ukvarjale z energetske krizo. Carter je leta 1977 predlagal načrt, ki bi zmanjšal porabo energije, a ga je kongres zavrnil. (Graubard 2006, 540) Stvari se niso obračale na bolje, zato je imel Carter leta 1979 svoj znameniti govor o krizi samozavesti, kjer je med drugim naznanil drzen načrt razvoja alternativne energije, višje davke na energetske vire ter višje standarde v avtomobilski industriji. Ljudje so potezo pozdravili in javna podpora se mu je malce povečala, a le do takrat, ko je nekaj dni kasneje odpustil skoraj polovico svojega kabineta. (Greenstein 2004, 141) Njegova javna podpora je padla na izjemno nizko točko – na 28 odstotkov.

Carterju pa vseeno lahko pripišemo tudi nekatere mednarodne dosežke. Na prvem mestu je posredovanje na Bližnjem vzhodu, ki je končalo 30-letno sovraštvo med Egiptom in Izraelom ter vrnitev popolne suverenosti nad Panamskim kanalom Panami leta 1978. (Ray 2008, 226) LeLoup in Shull slednje pripisujeta vzorcu sodelovanja med predsednikom in kongresom, kar še enkrat več potrjuje, da lahko kljub razhajanjem glede notranje politike, na področju zunanjih zadev predsednik in kongres povsem drugače postopata. (LeLoup in Shull 2003, 119) Decembra 1979 je izdal Carterjevo doktrino¹⁰, ki mu je vrnila določeno stopnjo popularnosti, saj se je postavil nad strankarsko politiko in se prikazal v luči voditelja. (Ray 2008, 330)

Carterjeva javna podpora je do konca mandata ostala na dokaj nizki točki, kar je izkoristil tudi kongres. Ker je videl, da predsednik ne uživa podpore v javnosti, je tudi sam zavrnil marsikateri njegov predlog ali pa ga tako spremenil, da ni bil več njegov. To lepo kaže na odzivnost kongresa na predsednikovo javno podporo. Kljub nizki javni podpori ob koncu mandata, je po prenehanju opravljanja funkcije predsednika, užival

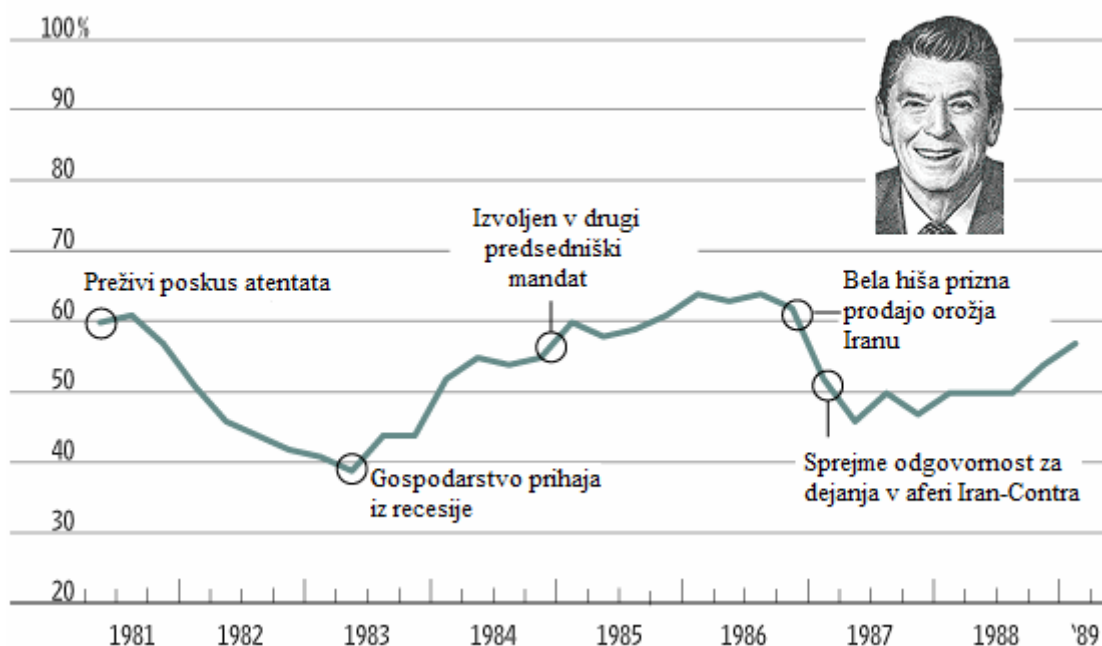
---

¹⁰ Carterjeva doktrina govori o tem, da se bo vsak poskus zavzetja Perzijskega zaliva tretiral kot napad na interese ZDA, ter se bo temu primerno uporabilo tudi vojaška sredstva. (Ray 2008, 330)

oziroma še uživa precej visoko stopnjo popularnosti. Postal je eden najbolj uspešnih bivših predsednikov v ameriški zgodovini, saj je veliko pripomogel pri razvoju držav tretjega sveta, še danes pa ohranja pomembno pogajalsko funkcijo na kriznih žariščih po svetu. (Brinkley in Dyer 2004, 466)

5.8 RONALD REAGAN

Skica 5.9: Ronald Reagan – graf javne podpore

Vir: The Wall Street Journal (2006).

Ronald Reagan je zgodba o uspehu, vendar gre bolj za zmago bleščeče osebnosti kot pa velikega karakterja. (Brinkley in Dyer 2004, 467) Od nekdaj je želel živeti "ameriško življenje", njegova filmska kariera pa se je leta 1966, ko je postal guverner Kalifornije, povezala s politično. Bil je konservativni Kennedy, dovolj karizmatičen za maso ljudi in dovolj ideološki za stranko. Na volitvah leta 1980 je z 51 odstotki glasov premagal demokrata Jimmyja Carterja. Pomemben pa je tudi podatek, da so si republikanci prvič po letu 1954 ponovno zagotovili večino v senatu.

Tudi na začetku njegovega mandata sta državo pestili huda inflacija in revščina. Reagan se je pri reševanju problemov preveč zanašal na svoj kabinet. Kongresu je predstavil proračun, ki je bil za 41,4 milijarde dolarjev manjši od tistega, ki ga je predlagal Carter. Kljub nasprotovanju liberalcev, ki so ostajali zvesti New Dealu, je kongres maja 1981

sprejel njegov predlog proračuna. Njegovi ukrepi so sicer ustavili inflacijo, sta pa zniževanje davkov in večja poraba za obrambo prinesli tudi velik deficit. Narasla je tudi brezposelnost, ki je bila decembra 1982 10,8-odstotna in navišja po letu 1941. (Graubard 2006, 558-559) Na kongresnih volitvah so republikanci sicer obdržali večino v senatu, v predstavnem domu pa so izgubili 26 sedežev. Reagan je v tistem trenutku izgledal kot malo boljša verzija predsednika Carterja, vendar se je zvestoba njegovim načrtom obrestovala, kajti gospodarstvo se je do leta 1983 le začelo pobirati. Do leta 1987 je bila gospodarska rast neprekinjena in to je ustvarilo iluzijo, da je "Reaganomics" deloval.

Kmalu po tem se je začela bitka za njegov drugi mandat, ki ga je po zaslugi kampanje, ki je popolnoma publicizirala njegovo privatno življenje in ki je poudarjala ameriški patriotizem, tudi dobil. Na kongresnih volitvah so republikanci sicer izgubili prevlado v senatu, a Reaganu se je pripisovala oživitev republikanske stranke, hkrati pa je poskrbel za oslabitev vezi v demokrati. (Brinkley in Dyer 2004, 476)

Vendar so tudi njega zaznamovali zunanjepolitični dogodki. Najprej teroristični napad leta 1985, nato katastrofa z vesoljskim plovilom Challenger, največ javne podpore pa ga je stala prodaja orožja Iranu leta 1986, z dobičkom od katere so ZDA na skrivaj financirale tajno armado antikomunističnih upornikov – Contras, ki je želela v Nikaragvi zrušiti demokratično izvoljeno levičarsko vlado. (Štefančič 2002) Reagan je trdil, da za obširni načrt ni vedel, demokrati pa so se na afero odzvali s številnimi preiskavami, ki pa so na koncu prinesle le večjo podporo Reaganu. Zaradi pomoči Contrasom v Nikaragvi je Reagan prišel tudi v konflikt s kongresom.

Oktober 1987 je ponovno prišlo do zloma borze. To sovpada z Reaganovo nižjo javno podporo, tako da je očitno, da stanje gospodarstva izjemno vpliva na stopnjo javne podpore predsedniku. S svojim finančnim načrtom je uspel ustvariti gospodarsko rast, a je hkrati bankrotiral socialno državo. Njegov obrambni načrt je bankrotiral tudi Sovjetsko zvezo, s tem pa je ponovno ogrozil finančno stabilnost ZDA. Za svoje neuspehe je krivil kongres in liberalne elite. (Brinkley in Dyer 2004, 483)

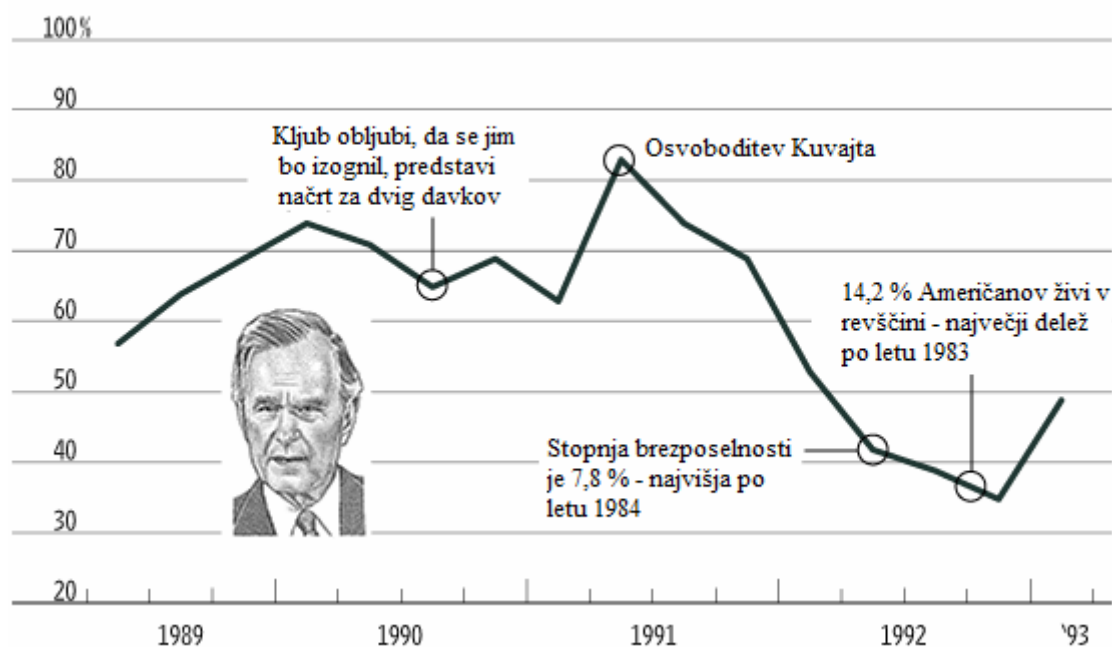
Na splošno je imel Reagan bolj slab odnos s kongresom, saj je ta, sodeč po LeLoupu in Shullu, večkrat prevzel pobudo pri oblikovanju politik. Primer prevlade kongresa sta Zakon o prenovi državljskih pravic iz leta 1988 (*The Civil Rights Restoration Act*) in zakon na področju socialne politike oziroma zdravstvenega zavarovanja iz istega leta. To pa ni bil edini zakon na področju socialne politike, ki je razdvojil Reagana in kongres. Omeniti je potrebno še Zakon o socialnem zavarovanju iz leta 1983 (*The*

Social Security Bailout), ko je med njima prišlo celo do mrtvila. LeLoup in Shull pa navajata tudi predlog zakona o davčni reformi, kjer je med predsednikom in kongresom leta 1986 le prišlo do sodelovanja. (LeLoup in Shull 2003, 173)

Reagan je imel po osmih letih predsedovanja še vedno visoke ratinge. Pisarno je zapustil s 63 odstotki javne podpore, kar je največ od časa Franklina Roosevelta (66 %). (Congressional Quarterly 1990, 5)

5.9 GEORGE H. W. BUSH

Skica 5.10: George H. W. Bush – graf javne podpore

Vir: The Wall Street Journal (2006).

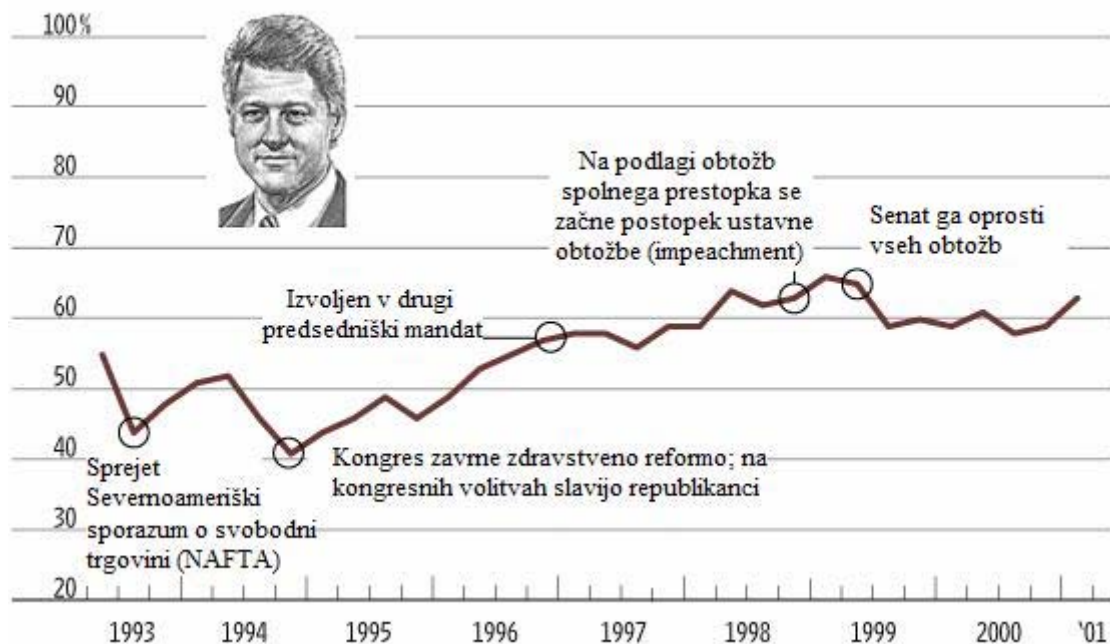
Poleg zalivske vojne, predsedovanje Georgea Herberta Walkerja Busha ni pustilo večjih sledi. Njegova politika je bila podobna Reaganovi in tudi konec hladne vojne se je pravzaprav že začel v času njegovega predhodnika. Bushu je manjkala kulturna definiranost. Bil je povsod, a nikjer ni pustil pečata oziroma nečesa, kar bi ga definiralo. Sam sebe je dojemal kot varuha predsedstva in ne kot aktivističnega predsednika. Volitve leta 1988 je dobil po zaslugi dvakratnega podpredsedniškega mandata, pa tudi podpora Reagana ni škodila. Kongres so imeli v rokah demokrati. Bush je bil prvi predsednik, ki mu ni uspelo dobiti potrditve kabineta, saj so mu nasprotovali tudi nekateri republikanci. (Brinkley in Dyer 2004, 490) Bil je izjemno previden, kar mu je

prišlo prav pri diplomaciji končanja hladne vojne in padca komunističnih režimov v Evropi. Do kakšne zunanjepolitične katastrofe, kot pri Johnsonu, Nixonu, Carterju ali Reaganu, ni prišlo. Njegova popularnost je bila na začetku devetdesetih let precej visoka. Drugače je bilo na področju notranje politike, kjer je moral leta 1990 sprejeti proračun, ki je dvignil davke, kljub zaobljubi, da novih oziroma višjih davkov ne bo. To je nekoliko vplivalo na njegov ugled, prav tako pa so po koncu hladne vojne na površje prišli kulturni in socialni problemi, ki so mu bili tuji. Bush ni imel izoblikovanih načel in želel je, da bi problemi preprosto izginili ter da se mu ne bi bilo potrebno opredeljevati. S kongresom ni bil v dobrih odnosih, saj je deloval neodločno, kongres pa mu je očital, da ni kos predsedovanju v 20. stoletju. (Greenstein 2004, 169-170)

Največjo javno podporo, kar 89 odstotno, je imel Bush po koncu zalivske vojne, marca 1991. S pomočjo Združenih narodov je januarja 1991 napadel Irak. Kongresu je dal vedeti, da bo tudi brez njegove podpore začel vojno, vendar je ta tako ali tako potrdil resolucijo, ki je odobraval napad. To je jasen primer prevlade predsednika nad kongresom pri oblikovanju politik. (LeLoup in Shull 2003, 113) Zavezniki so vojno hitro dobili in osvobodili Kuvajt. Američani so evforično proslavljali zmago, vojna pa je služila bolj kot distrakcija od problemov, ki so jih pestili doma, kot je bilo na primer stagniranje gospodarstva. To je bila edina Busheva zmaga, zato jo je tudi venomer poudarjal, kar pa mu na volitvah 1992 ni pomagalo, saj ga večina vseeno ni videla kot voditelja. Zmago je slavil demokrat Bill Clinton.

5.10 BILL CLINTON

Skica 5.11: Bill Clinton – graf javne podpore

Vir: The Wall Street Journal (2006).

Clinton je bil prvi predsednik, rojen po 2. svetovni vojni, ki je prinesel optimizem nove generacije političnih voditeljev. Po prihodu na predsedniški položaj se je moral spopasti s proračunom, in da bi zmanjšal deficit, je bil je prisiljen zvišati davke. Američanom takšna vrnitev demokratske stranke ni bila všeč, zato so na kongresnih volitvah 1994 republikanci po štirih desetletjih dobili večino v obeh domovih kongresa. Clinton se je do naslednjih volitev distanciral od liberalcev v svoji stranki in se pomaknil k ideološkemu centru, ter tako ponovno slavil zmago. (Brinkley in Dyer 2004, 505) Tako je postal prvi demokrat po Franklinu Rooseveltu, ki mu je uspelo dobiti dva predsedniška mandata.

Na začetku prvega mandata ni imel podpore kongresa, četudi so bili demokrati takrat še v večini. Največja nesoglasja so se pojavljala zaradi zdravstvene reforme, ki jo je kongres septembra 1994, po več kot letu dni debat, zavrnil. Tudi drugi mandat ni bil brez nesoglasij, še posebej v primeru zakona, ki je ponujal pomoč družinam otrok s posebnimi potrebami (AFDC), republikanci pa so ga želeli spremeniti. Clinton je na predlagano spremembo vložil dva veta, dokler ni bila v kongresu sprejeta tretja različica zakona. (Brinkley in Dyer 2004, 514) Zavedal se je, da mora zaradi prevlade

republikancev v kongresu sodelovati z opozicijo. Sčasoma mu je uspelo zvišati minimalno plačo in počasi je dobival vedno večjo podporo tako med ljudmi kot tudi v stranki. Uspelo mu je preoblikovati demokratsko stranko, ki je postala stranka sredine. Poleg stalnega volilnega telesa (manjšine, delavci in mestni liberalci), so demokrati dobili tudi v sedemdesetih letih izgubljene glasove belcev srednjega razreda. (Graubard 2006, 660)

Clintonu je javna podpora po drugi izvolitvi le še naraščala. To je bila posledica ugodnega gospodarskega stanja, saj je bil proračun leta 1997 prvič po slabih tridesetih letih brez primanjkljaja, leta 1998 pa je tudi brezposelnost padla na najnižjo raven po več kot dvajsetih letih. S kongresom se je tudi uspel dogovoriti, da se glede na situacijo zmanjšajo davki srednjega razreda. (Brinkley in Dyer 2004, 516)

Skozi celotno predsedovanje se je moral Clinton spopadati z različnimi aferami – Travelgate leta 1993 in Filegate (nezakonito zbiranje dokumentov FBI o vodilnih republikancih) leta 1994, ko se je več poročalo o tem, kot o zdravstveni reformi. Najbolj pa je Clintonovo predsedstvo zaznamovala afera Lewinsky, ki ga je stala ustavne obtožbe, ki pa zaradi nekaj pridobljenih demokratskih sedežev v predstavnem domu in podpore stranke ni uspela. Vendar je bila javnost razdeljena, saj ga je zaradi vseh dosežkov podpirala kot politika, karakterni pa se ji je zdel bolj slab.

Na področju zunanje politike so bile ZDA pripravljene prevzeti novo vlogo, vendar se je Clinton bolj osredotočal na domače dogajanje. Otepal se je uporabe vojaške sile in tudi na področju zunanje politike njegov odnos s kongresom ni bil brez nesoglasij. Predsednik in kongres sta imela različni stališči glede posredovanja na Haitiju leta 1994 in v Bosni leta 1995. Leta 1999 je Clinton doživel največjo zunanjepolitično krizo v svojem predsedovanju in sicer vojaško posredovanje na območju Zvezne Republike Jugoslavije. (Ray 2008, 214)

Bill Clinton je primer predsednika, ki je odšel bolj priljubljen kot je prišel. Noben od njegovih predhodnikov (z izjemo Franklina Roosevelta) ni imel na koncu svojega predsedovanja tako visoke javne podpore in to kljub verjetno eni najbolj zloglasnih afer 20. stoletja.

6 SKLEP

Ugotovimo lahko, da so vsi predsedniki na začetku predsedovanja uživali dokaj visoko podporo javnosti – povprečno okoli 69 odstotkov. Takrat predsednik uživa t.i. obdobje medenih tednov, ko je tudi najbolj verjetno, da bo doživel uspeh pri kakšni "težki" zakonodaji¹¹. Glavno vprašanje pa je, kdaj in kako hitro začne predsednik izgubljati podporo. Iz analiziranih podatkov lahko razberemo, da je imel najnižjo in najvišjo javno podporo isti predsednik – Truman, ki je torej doživel tudi največji padec. Najbolj konstantno podporo sta imela predsednik Eisenhower, njegova podpora se je v prvem mandatu gibala med 60 in 80 odstotki, v drugem pa med 50 in 70 odstotki, in predsednik Clinton. Njegova javna podpora se je v prvem mandatu gibala med 40 in 60 odstotki, v drugem pa je bila za 10 odstotkov višja.

Kot je bilo ugotovljeno tekom analize, večina predsednikov izgubi določeno stopnjo javne podpore sorazmerno s časom, ki ga preživijo v Beli hiši. A obstajajo izjeme, ki potrjujejo pravilo. Predsednik Clinton je recimo užival večjo popularnost proti koncu svojega predsedovanja, predsednik Truman je bolj spoštovan v današnjem času, kot v času svojega predsedovanja in podobno se je zgodilo tudi s predsednikom Carterjem.

Politolog John E. Mueller je mnenja, da se predsednikova podpora v prvih mesecih vedno znižuje in da se vsako leto zniža za približno 6 odstotkov. Mueller trdi, da je padec javne podpore posledica psihološkega odnosa, ki ga javnost goji do predsednika. Na začetku si ljudje namreč ustvarijo visoka pričakovanja in ko jih predsednik ne izpolni, pride do razočaranja in podpora pade. Kljub večkrat omenjenim ciklom javne podpore, pa obstaja neka stabilnost. Ob dveh skupinah, od katerih prva predsednika konstantno podpira, druga pa mu venomer nasprotuje, obstaja tudi t.i. *swing* skupina, ki dejansko določa vzpone in padce javne podpore. (Congressional Quarterly 1990, 81-82)

Če pogledamo, kaj je pomembno pri vzpostavljanju ali ohranjanju visoke javne podpore predsedniku, ne moremo enoznačno določiti glavnega dejavnika. V diplomskem delu se sicer osredotočam predvsem na odnos predsednika s kongresom, a to še zdaleč ni najpomembnejši dejavnik za določanje stopnje predsednikove popularnosti. Na prvo žogo bi morda lahko dejali, da gre v največji meri za predsednikove osebne

---

¹¹ Primer sta predsednik Carter s svojim energetskega programom in predsednik Reagan s paketom zniževanja davkov in proračuna. (Congressional Quarterly 1990, 81)

lastnosti in karizmo, ki jo poseduje. Tudi v naslednjem odstavku bomo pri soočenju z delovno hipotezo H₂ videli, da se pred odnos predsednika s kongresom postavljata gospodarska situacija in osebnostne lastnosti. Močna karizma prav gotovo ne škodi, a kot sta dokazala predsednika Kennedy in Clinton, tudi vprašljive moralne vrednote (v njunem primeru je bila to nezvestoba v zasebnem življenju) niso razlog za padec popularnosti. Trdim, da glavni vir predsednikove javne podpore leži že v volilnem programu, s katerim predsednik pridobi zadostno večino za zmago. Predsedniku Trumanu je s pomočjo močnega programa celo uspelo dobiti drugi mandat in to kljub razdeljenosti v lastni stranki ter slabemu odnosu s kongresom. Ronald Reagan je dokaz, kako lahko popularni predsednik, ki ve kaj hoče, vpliva ne le na nacionalno politično agendo, temveč doseže tudi solidno stopnjo uspešnosti v kongresu. Predsednik Bush starejši dokazuje, da lahko predsednik uživa podporo javnosti in kongresa na podlagi trdne oziroma odločne zunanje politike, četudi v kongresu večino prevzema opozicijska stranka.

Čeprav je ameriška javnost morda kritična oziroma skeptična glede svojih političnih voditeljev pa vseeno ni izgubila zaupanja v močno in učinkovito vodenje. To pomeni, da ljudje želijo predsednika z jasno začrtano vizijo, ki igra pomembnejšo vlogo kot njegov karakter. Kot omenjeno, je bil predsednik Clinton zaradi svojih škandalov tarča številnih kritik Američanov, vendar so ti vseeno prepoznali njegove voditeljske sposobnosti in trud za premik naprej na področju trgovine, novih delovnih mest, okoljske politike ipd. Prav tako se je za nekaj odstotkov povečala javna podpora predsedniku Carterju, ko se je ta s svojo doktrino postavil nad stranko in se pokazal v luči voditelja.

Če pri preučevanju gibanja javne podpore pogledamo pomembnost notranje in zunanje politike, ugotovimo, da gre pri vprašanjih notranje politike praviloma za večjo razdeljenost javnosti in večje notranje konflikte kot pri zunanji politiki, zato je tukaj javna podpora manj homogena kot pri vprašanjih zunanje politike. V času visoke stopnje brezposelnosti in visoke inflacije, bo podpora predsedniku nižja, saj je on tisti, ki nosi breme nezadovoljnih državljanov. Na tem mestu lahko torej ovržem delovno hipotezo H₂, ki pravi, da je *"javna podpora predsedniku bolj odvisna od njegovega odnosa s kongresom, kot od domače gospodarske situacije ter predsednikovih osebnostnih lastnosti"*. Za primer lahko vzamemo predsednika Eisenhowerja, ki je, kot omenjeno, imel najbolj konstantno javno podporo, a je zaradi recesije leta 1958 izgubil

dobršno mero le-te. Padec javne podpore zaradi slabih gospodarskih razmer lahko opazimo tudi pri predsednikih Johnsonu, Nixonu, Fordu, Carterju in Reaganu. V času gospodarskega razcveta oziroma ugodnejših gospodarskih razmer je opazna rast javne podpore predsedniku, ki pa vendarle ne dosega stopnje padca, do katerega pride ob pojavu visoke brezposelnosti in inflacije. (Congressional Quarterly 1990, 84) Vendar pa obstajata izjemi, in sicer predsednika Johnson in Ford, ki jima tudi izboljšanje gospodarstva leta 1968 in 1976 ni pomagalo dvigniti stopnje javne podpore. V primeru zunanjepolitičnih vprašanj obstaja vzorec skoraj vedno prisotnega "zbiranja okoli predsednika in branjenja zastave", čeprav smo v naši analizi naleteli tudi na izjeme, primer katere je predsednik Johnson, ki mu je vojna v Vietnamu odvzela dobršen del popularnosti.

Povezava med javno podporo predsedniku in podporo v kongresu je bolj kompleksna. Richard E. Neustad je mnenja, da visoka javna podpora predsedniku pripomore k sprejetju marsikatere zakonodaje, vendar da je povezava posredna in da obstajajo številni drugi faktorji, ki vplivajo na odnos predsednika s kongresom. Statistična analiza Harveyja G. Zeidensteina je pokazala, da javna podpora predsedniku vpliva na stopnjo strinjanja kongresa s predsednikom glede pomembnih vprašanj. (Congressional Quarterly 1990, 87) Kongres se je s predsednikom Reaganom strinjal glede davkov, proračuna in vojaških vprašanj, ko je bil ta na vrhuncu svoje popularnosti, vendar se je, ko je ta začela upadati, distanciral tudi kongres. Prav tako je kongres predsedniku Nixonu obrnil hrbet oziroma zavrnil sredstva za vietnamsko vojno, ko je temu padla popularnost. Tudi predsednik Carter je primer tega, da kongres spremlja, kakšno javno podporo uživa predsednik. Kljub prevladi demokratov v času njegovega predsedovanja, je ob nižji javni podpori kongres zavrnil marsikateri njegov predlog. Pri predsedniku Eisenhowerju pa so pri kongresni podpori večjo igrali drugi faktorji, kot je na primer slab odnos z lastno stranko v kongresu in dopuščanje slednjemu, da deluje brez njegovega vmešavanja. Delovno hipotezo H₃, ki pravi, da *"javna podpora predsedniku vpliva na odnos oziroma podporo v kongresu"*, lahko vseeno bolj potrdim kot zavržem.

Hkrati lahko zgornje ugotovitve navežem tudi na postavljeno delovno hipotezo H₁, ki pravi, da *"bo odnos predsednika s kongresom boljši, če ima stranka iz katere prihaja večino v kongresu"*. V okviru svoje analize sem prišla do zaključka, da to načeloma drži, vendar moram omeniti, da je tukaj potrebno upoštevati tudi odnos predsednika z

lastno stranko in njegovo morebitno odstopanje od strankarskih načel in stališč. Tudi tukaj lahko za primer vzamemo predsednika Carterja, ki je bil v nesoglasju s svojo demokrasko stranko. Ta je imela večino v kongresu, on pa v njem vseeno ni beležil najvišje uspešnosti. Po drugi strani pa se je predsednik Clinton trudil sodelovati z opozicijsko republikansko stranko, ko je ta leta 1995 začela prevzemati večino v kongresu, vendar pa je njegova uspešnost vseeno ostala na opazno nižji ravni kot na začetku prvega mandata, ko so kongres vodili demokrati. Delovno hipotezo sicer potrjujem, a poudarjam, da odnosa predsednika s strankarskimi kolegi v kongresu ne moremo tako poenostaviti.

Ostane zgolj še soočenje z glavno hipotezo H_0 , ki pravi, "*da bo imel predsednik, ki ima dober odnos s kongresom, tudi večjo javno podporo*". Sama sem mnenja, da hipoteze ne morem niti potrditi niti ovreči, saj prihaja do zlitja obeh spremenljivk. Če je odnos s kongresom dober, to pomeni, da je predsednik uspešen pri implementaciji svojih predlogov v oblikovanje politik kar se posledično odraža v večji javni podpori predsedniku. Vendar tukaj se spomnimo na začetku opisanih želja in pričakovanj Američanov, ki si želijo karizmatičnega in odločnega predsednika, nekoga, ki bo voditelj. Trdim, da so državljanom pomembnejša konkretna dejanja predsednika in predlogi ter njegova vizija, s katero predsednik ohranja svojo kredibilnost.

Današnja pričakovanja, ki jih imajo Američani od predsednika, se močno razlikujejo od tistih, ki so jih imeli ustanovni očetje. Ti predsedniku niso dodelili tolikšne moči, kot jo ima danes. Ta je začela rasti od predsednika Franklina D. Roosevelta naprej. Predsednikova moč se ni povečevala na račun opuščanja osnovnih ustavnih načel, temveč se je pojavila zaradi spremenjenih časovnih okoliščin, pričakovanj ljudi in nenazadnje, ker je tudi kongres predsedniku priznal večjo odgovornost (predvsem v času krize). Hkrati je z vse večjo gospodarsko in vojaško močjo ZDA rasla tudi moč predsednika.

Naloga predsednika 19. stoletja je bilo bdenje nad administrativno vejo ter nevmešavanje v delo drugih vej oblasti. Močno je bila razširjena doktrina *laissez faire*. Država je sicer lahko pomagala, a zgolj v omejenem okviru. Javnost je od predsednika pričakovala učinkovitost pri omenjenih omejenih zadolžitvah in se ni ubadala z vprašanjem predsednikove veličine. Na nižja pričakovanja ljudi od predsednika je vplivala tudi vodilna vloga kongresa. Šele konec 19. stoletja je prinesel dojemanje

predsednika kot neposrednega predstavnika ameriškega ljudstva. (Cronin in Genovese 2004, 67) To je bil čas predsednika Theodora Roosevelta in Woodrowa Wilsona, ki sta vsekakor zaslužna za spremembe v konceptu predsedovanja, vendar ne smemo pozabiti, da je temu botroval tudi premik naprej v mentaliteti javnosti, ki je od predsednika začela pričakovati in zahtevati nekaj več.

Čeprav se Američani zavedajo, da vsak predsednik ne more biti predsednik iz gore Rushmore, vseeno težijo k predsedniku, ki bi blagodejno vplival na njih same in na državo kot celoto. Zato sodobni predsedniki veliko časa posvetijo javni podpori. To je tudi eden izmed virov moči, ki jo lahko uspešno uporabijo pri sodelovanju s kongresom oziroma pri implementaciji svojih predlogov zakonov. Potrebno pa je omeniti, da so obstajali predsedniki, ki kljub visoki stopnji popularnosti niso bili preveč učinkoviti.

Glavni faktor, ki vpliva na stopnjo javne podpore predsedniku po mojem mnenju ostaja gospodarska situacija in način kako se predsednik sooči z gospodarskimi izzivi. Primer tega je predsednik Reagan, ki mu je podpora narasla, ko je gospodarstvo prišlo iz recesije. Obratno je bilo z njegovim naslednikom, predsednikom Bushem. V času njegovega predsedovanja je državo pestila izjemno visoka stopnja brezposelnosti in revščina, s katero se ni znal spopasti, kar je povzročilo opazen padec javne podpore.

Vsekakor pa Američani ne spregledajo predsednikovih spodrseljajev. Tudi Reaganu je podpora po aferi Iran-Contra padla, Nixon si zaradi Watergatea nikoli ni opomogel, izjema je le predsednik Clinton z afero Lewinsky, ki mu je državljani niso tako zamerili, ker je bila bolj zasebne narave. Prav tako bolj kot odnos s kongresom na večjo javno podporo predsedniku vplivajo zunanjepolitični uspehi. Vsekakor pa mora imeti predsednik nekaj, kar ljudi pritegne in ga vzamejo za svojega. Paziti mora le, da zaupanja ljudi ne izgubi ter da pridobljenega ugleda ne zapravi.

LITERATURA

Bizjak, Andrej. 2008. *New Deal: ekonomske, socialne in politične inovacije*. Magistrsko delo. Ljubljana: FDV. Dostopno prek: http://dk.fdv.uni-lj.si/magistrska/pdfs/mag_Bizjak-Andrej.PDF (13. december 2009).

Brezovšek, Marjan. 1994. *Federalizem in decentralizacija: politološki vidiki položaja in vloge federalnih enot*. Ljubljana: Karantanija.

Brinkley, Alan in Davis Dyer, ur. 2004. *The American Presidency*. New York: Houghton Mifflin Company.

Briški, Nataša. 2008. *Proces izbire kandidatov na ameriških predsedniških volitvah*. Magistrsko delo. Washington, D.C.: FDV. Dostopno prek: http://dk.fdv.uni-lj.si/magistrska/pdfs/mag_briski-natasa.pdf (12. oktober 2009).

Congressional Quarterly Inc. 1990. *Presidents and the Public*. Washington, D.C.: Congressional Quarterly.

Cronin, Thomas E. in Michael A. Genovese. 2004. *The Paradoxes of the American Presidency*. New York: Oxford University Press.

Davidson, Roger H., Frances E. Lee in Walter J. Oleszek. 2008. *Congress and Its Members*. Washington, D.C.: Congressional Quarterly.

Ferfila, Bogomil. 1997. *Sodobni svet: regionalne študije in primerjalne politike*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

--- 2001. *Države in svet*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

--- 2002. *ZDA*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Fisher, Louis. 1991. *Constitutional Conflicts between Congress and the President*. Lawrence: University Press of Kansas.

Ginsberg, Benjamin in Theodore J. Lowi. 1996. *American Government: Freedom and Power*. New York: Norton.

Grad, Franc. 2000. *Parlament in vlada*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.

Graubard, Stephen. 2006. *The Presidents: The Transformation of the American Presidency from Theodore Roosevelt to George W. Bush*. London: Penguin Books.

Greenstein, Fred I. 2004. *The Presidential Difference: Leadership Style from FDR to George W. Bush*. Princeton: Princeton University Press.

Heineman, Robert A. 1995. *American Government*. New York: McGraw-Hill.

Jacobson, Gary C. 1992. *The Politics of Congressional Elections*. New York: Harper Collins.

Krajcar, Urban. 2008. *(Pre)moč predsednika nasproti kongresu v političnem sistemu Združenih držav Amerike*. Magistrsko delo. Ljubljana: FDV. Dostopno prek: http://dk.fdv.uni-lj.si/magistrska/pdfs/mag_Krajcar-Urban.PDF (12. oktober 2009).

Ladd, Everett Carll. 1993. *The American Polity: The People and their Government*. New York: W. W. Norton.

LeLoup, Lance T. in Steven A. Shull. 2003. *The President and Congress: Collaboration and Combat in National Policymaking*. New York: Longman.

Maisel, Sandy L. 2007. *American Political Parties and Elections: A Very Short Introduction*. New York: Oxford University Press.

McSweeney, Dean in John Zvesper. 1991. *American Political Parties*. New York: Routledge.

Mervin, David. 1993. *The President of the United States*. New York: Harvester Wheatsheaf.

Nelson, Michael. 1990. *The Presidency and the Political System*. Washington, D.C.: Congressional Quarterly.

Niemi, Richard G. in Harold W. Stanley. 1994. *Vital Statistics on American Politics*. Washington, DC: Congressional Quarterly.

Office of the Clerk of the U.S. House of Representatives. 2009. *House History*. Dostopno prek: http://clerk.house.gov/art_history/house_history/index.html (8. december 2009).

Page, Susan. 2009. Polls can affect president's hold on party. *USA Today*, 20. julij. Dostopno prek: <http://www.usatoday.com/news/washington/presidential-approval-tracker.htm> (14. januar 2010).

Pernat, Staša. 2006. *Analiza zunanje politike in zunanjepolitične strategije Združenih držav Amerike*. Diplomsko delo. Ljubljana: FDV. Dostopno prek: <http://dk.fdv.uni-lj.si/dela/Pernat-Stasa.PDF> (24. januar 2010).

Peters, Gerhard in John Woolley. 2009. *The American Presidency Project*. Dostopno prek: <http://www.presidency.ucsb.edu/index.php> (14. januar 2010).

Ray, James Lee. 2008. *American Foreign Policy and Political Ambition*. Washington, D.C.: Congressional Quarterly.

Smith, Steven S. 2007. *Party Influence in Congress*. New York: Cambridge University Press.

Sundquist, James L. 1981. *The Decline and Resurgence of Congress*. Washington, D.C.: Bookings Institution.

Štefančič ml., Marcel. 2002. Vrnitev Goebbelsa. *Mladina*, 29. januar. Dostopno prek: <http://www.mladina.si/tebnik/200204/clanek/reich/index.print.html-l2> (28. januar 2010).
The United States Constitution. 2009. Dostopno prek: Dostopno prek: <http://www.usconstitution.net/const.html> (16. december 2009).

The Wall Street Journal. 2006. How the Presidents Stack Up. Dostopno prek: <http://online.wsj.com/public/resources/documents/info-presapp0605-31.html> (14. januar 2010).

United States Senate. 2009. *Party Division*. Dostopno prek: http://www.senate.gov/pagelayout/history/one_item_and_teasers/partydiv.htm (8. december 2009).

Volk, Urška. 2007. *Primerjava političnih sistemov ZDA in Kanade*. Diplomsko delo. Ljubljana: FDV. Dostopno prek: <http://dk.fdv.uni-lj.si/diplomska/pdfs/Volk-Urska.PDF> (18. december 2009).

White House. 2009. *The Administration*. Dostopno prek: <http://www.whitehouse.gov/administration> (16. december 2009).

Priloga A: Rezultati predsedniških volitev v 20. stoletju

<i>Leto</i>	<i>Predsednik/ Podpredsednik/ Drugi kandidati</i>	<i>Stranka</i>	<i>Glas ljudstva</i>	<i>Elektorski glasovi</i>
1904	Theodore Roosevelt	Republikanska	54,4 %	336
	Charles Fairbanks	Demokratska	37,6 %	140
	Alton B. Parker Eugene V. Debs	Socialistična	3,0 %	0
1908	William H. Taft	Republikanska	51,6 %	321
	James S. Sherman	Demokratska	43,1 %	162
	William J. Bryan Eugene V. Debs	Socialistična	2,8 %	0
1912	Woodrow Wilson	Demokratska	41,8 %	435
	Thomas R. Marshall	Progresivna	27,4 %	88
	Theodore Roosevelt	Republikanska	23,2 %	8
	William H. Taft Eugene V. Debs	Socialistična	6,0 %	0
1916	Woodrow Wilson	Demokratska	49,3 %	277
	Thomas R. Marshall Charles E. Huges	Republikanska	46,1 %	254
1920	Warren G. Harding	Republikanska	61,0 %	404
	Calvin Coolidge	Demokratska	34,6 %	127
	James M. Cox Eugene V. Debs	Socialistična	3,5 %	0
1924	Calvin Coolidge	Republikanska	54,1 %	382
	Charles G. Dawes	Demokratska	28,8 %	136
	John W. Davis Robert M. La Follette	Progresivna	16,6 %	13
1928	Herbert Hoover	Republikanska	58,2 %	444
	Charles Curtis Alfred E. Smith	Demokratska	40,8 %	87
1932	Franklin D. Roosevelt	Demokratska	57,3 %	472
	John Nance Garner	Republikanska	39,6 %	59
	Herbert C. Hoover Norman Thomas		2,2 %	0
1936	Franklin D. Roosevelt	Demokratska	60,7 %	523
	John Nance Garner	Republikanska	36,4 %	8
	Alfred M. Landon William Lemke	Union	1,9 %	0
1940	Franklin D. Roosevelt	Demokratska	54,7 %	449
	Henry A. Wallace Wendell L. Wilkie	Republikanska	44,8 %	82
1944	Franklin D. Roosevelt	Demokratska	52,8 %	432
	Harry S. Truman Thomas E. Dewey	Republikanska	44,5 %	99

1948	Harry S. Truman	Demokratska	49,5 %	303
	Alben W. Barkley	Republikanska	45,1 %	189
	Thomas E. Dewey	States's Rights	2,4 %	39
	J. Strom Thurnmond	Progresivna	2,4 %	0
1952	Dwight E. Eisenhower	Republikanska	55,2 %	442
	Richard M. Nixon Adlai E. Stevenson	Demokratska	44,5 %	89
1956	Dwight E. Eisenhower	Republikanska	57,4 %	457
	Richard M. Nixon Adlai E. Stevenson	Demokratska	42,0 %	73
1960	John F. Kennedy	Demokratska	49,9 %	303
	Lyndon B. Johnson Richard Nixon	Republikanska	49,6 %	219
1964	Lyndon B. Johnson	Demokratska	61,1 %	486
	Hubert H. Humphrey Barry Goldwater	Republikanska	38,5 %	52
1968	Richard Nixon	Republikanska	43,4 %	301
	Spiro T. Agnew	Demokratska	42,7 %	191
	Hubert H. Humphrey	Ameriška neodvisna	13,5 %	46
	George C. Wallace			
1972	Richard Nixon	Republikanska	61,3 %	520
	Spiro T. Agnew George McGovern	Demokratska	37,3 %	17
1976	Jimmy Carter	Demokratska	50,1 %	297
	Walter F. Mondale Gerald R. Ford	Republikanska	48,0 %	240
1980	Ronald Reagan	Republikanska	51,0 %	489
	George H. W. Bush	Demokratska	41,0 %	49
	Jimmy Carter	Neodvisni kandidat	6,6 %	0
	John B. Anderson			
1984	Ronald Reagan	Republikanska	59 %	525
	George H. W. Bush Walter F. Mondale	Demokratska	41 %	13
1988	George H. W. Bush	Republikanska	53 %	426
	James D. Quayle III Michael Dukakis	Demokratska	46 %	111
1992	Bill Clinton	Demokratska	43 %	370
	Al Gore	Republikanska	38 %	168
	George H. W. Bush	Neodvisni kandidat	19 %	0
	H. Ross Perot			
1996	Bill Clinton	Demokratska	49 %	379
	Al Gore	Republikanska	41 %	159
	Bob Dole	Reformna	8 %	0
	H. R Perot			
2000	George W. Bush	Republikanska	48 %	271
	Richard Cheney	Demokratska	48 %	266
	Al Gore	Zelena	3 %	0
	Ralph Nader			

Vir: Cronin in Genovese (2004, 394-395).

Priloga B: Strankarska struktura kongresa v 20. stoletju

<i>Kongres</i>	<i>Obdobje</i>	<i>Predstavniški dom</i>	<i>D</i>	<i>R</i>	<i>Senat</i>	<i>D</i>	<i>R</i>
57.	1901 – 1903	357	151	200	90	32	56
58.	1903 – 1905	386	176	207	90	33	57
59.	1905 – 1907	386	135	251	90	32	58
60.	1907 - 1909	391	167	223	92	31	61
61.	1909 – 1911	391	172	219	92	32	60
62.	1911 – 1913	394	230	162	96	44	52
63.	1913 – 1915	435	291	134	96	51	44
64.	1915 – 1917	435	230	196	96	56	40
65.	1917 – 1919	435	214	215	96	54	42
66.	1919 – 1921	435	192	240	96	47	49
67.	1921 - 1923	435	131	302	96	37	59
68.	1923 – 1925	435	207	225	96	42	53
69.	1925 – 1927	435	183	247	96	41	54
70.	1927 – 1929	435	194	238	96	46	48
71.	1929 – 1931	435	164	270	96	39	56
72.	1931 – 1933	435	216	218	96	47	48
73.	1933 – 1935	435	313	117	96	59	36
74.	1935 – 1937	435	322	103	96	69	25
75.	1937 – 1939	435	334	88	96	76	16
76.	1939 – 1941	435	262	169	96	69	23
77.	1941 – 1943	435	267	162	96	66	28
78.	1943 – 1945	435	222	209	96	57	38
79.	1945 – 1947	435	242	191	96	57	38
80.	1947 – 1949	435	188	246	96	45	51
81.	1949 – 1951	435	263	171	96	54	42
82.	1951 – 1953	435	235	199	96	49	47
83.	1953 – 1955	435	213	221	96	47	48
84.	1955 – 1957	435	232	203	96	48	47
85.	1957 – 1959	435	234	201	96	49	47
86.	1959 - 1961	437	283	153	100	65	35
87.	1961 – 1963	437	263	174	100	64	36
88.	1963 – 1965	435	259	176	100	66	34

89.	1965 – 1967		<i>435</i>	295	140		<i>100</i>	68	32
90.	1967 – 1969		<i>435</i>	247	187		<i>100</i>	64	36
91.	1969 – 1971		<i>435</i>	243	192		<i>100</i>	57	43
92.	1971 – 1973		<i>435</i>	255	180		<i>100</i>	54	44
93.	1973 – 1975		<i>435</i>	242	192		<i>100</i>	56	42
94.	1975 – 1977		<i>435</i>	291	144		<i>100</i>	60	38
95.	1977 – 1979		<i>435</i>	292	143		<i>100</i>	61	38
96.	1979 – 1981		<i>435</i>	277	158		<i>100</i>	58	41
97.	1981 – 1983		<i>435</i>	242	192		<i>100</i>	46	53
98.	1983 – 1985		<i>435</i>	269	166		<i>100</i>	46	54
99.	1985 – 1987		<i>435</i>	253	182		<i>100</i>	47	53
100.	1987 – 1989		<i>435</i>	258	177		<i>100</i>	55	45
101.	1989 – 1991		<i>435</i>	260	175		<i>100</i>	55	45
102.	1991 – 1993		<i>435</i>	267	167		<i>100</i>	56	44
103.	1993 – 1995		<i>435</i>	258	176		<i>100</i>	57	43
104.	1995 – 1997		<i>435</i>	204	230		<i>100</i>	57	43
105.	1997 – 1999		<i>435</i>	206	228		<i>100</i>	45	55
106.	1999 - 2001		<i>435</i>	211	223		<i>100</i>	45	55

Vir: United States Senate (2009) in Office of the Clerk of the U.S. House of Representatives (2009).

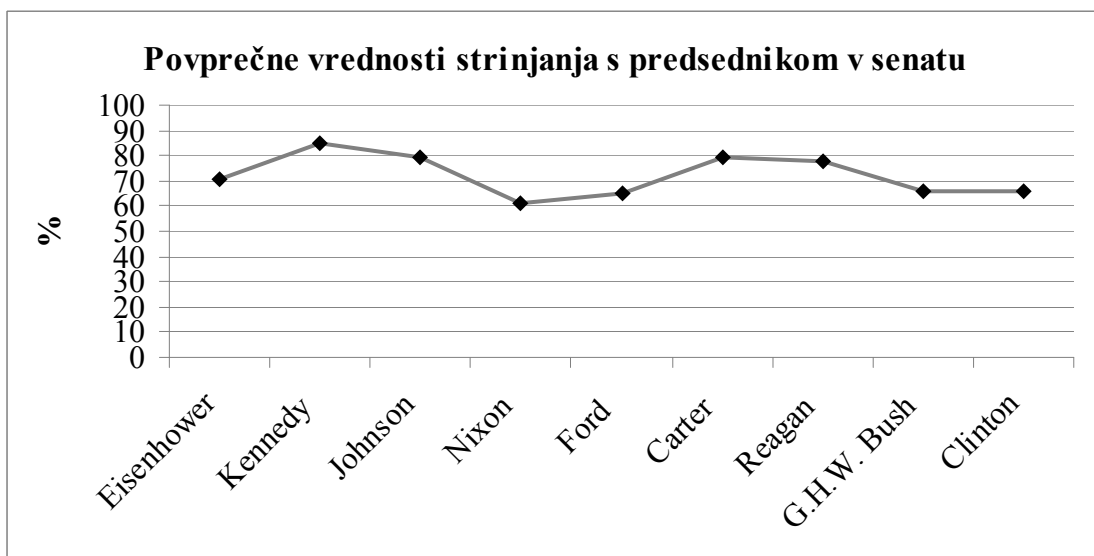
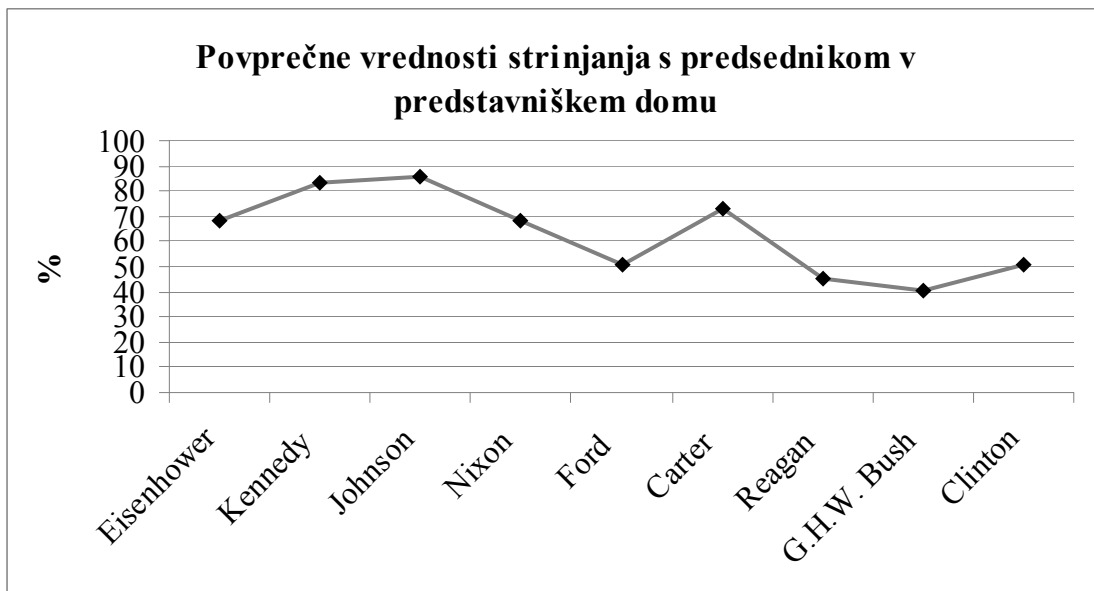
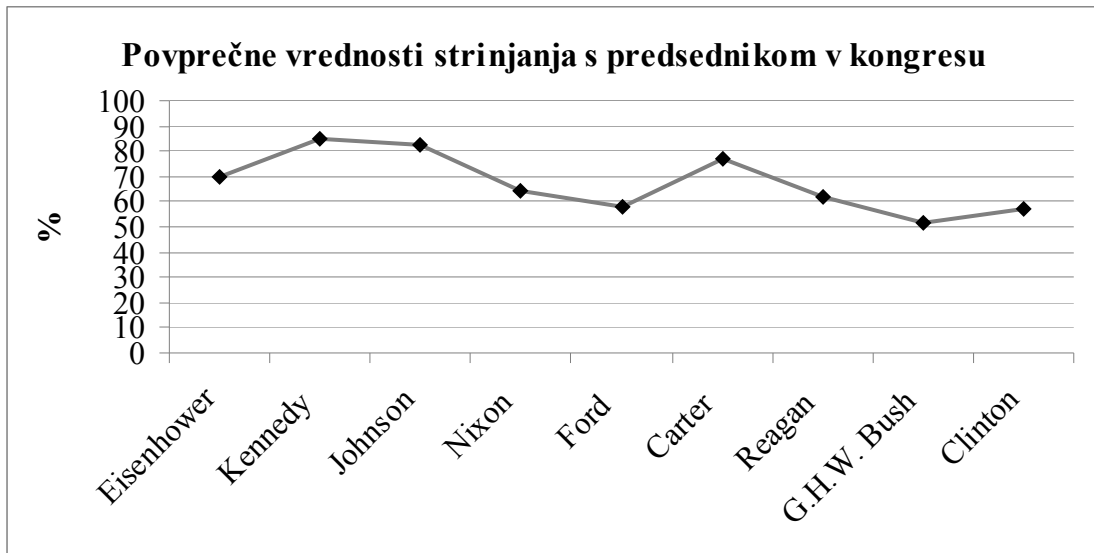
Priloga C: Strinjanje kongresa s predsednikom

<i>Predsednik</i>	<i>Leto</i>	<i>Strinjanje kongresa (oba doma) (%)</i>	<i>Strinjanje predstavniškega doma (%)</i>	<i>Strinjanje senata (%)</i>
Eisenhower	1953	89,2	91,2	87,8
	1954	82,8	78,9	77,9
	1955	75,3	63,4	84,6
	1956	69,2	73,5	67,7
	1957	68,4	58,3	78,9
	1958	75,7	74,0	76,5
	1959	52,9	55,6	50,4
	1960	65,1	65,1	65,1
povprečje		69,9	68,4	70,7
Kennedy	1961	81,5	83,1	80,6
	1962	85,4	85,0	85,6
	1963	87,1	83,1	89,6
	povprečje	84,6	83,7	85,2
Johnson	1964	87,9	88,5	87,6
	1965	93,1	93,8	82,6
	1966	78,9	91,3	68,8
	1967	78,8	75,6	81,2
	1968	74,5	83,5	68,9
	povprečje	82,2	85,9	79,7
Nixon	1969	74,8	72,3	76,4
	1970	76,9	84,6	71,4
	1971	74,8	82,5	69,5
	1972	66,3	81,1	54,3
	1973	50,6	48,0	52,4
	1974	59,6	67,9	54,2
	povprečje	64,3	68,2	61,5
Ford	1974	58,2	59,3	57,4
	1975	61,0	50,6	71,0
	1976	53,8	43,1	64,2
	povprečje	58,3	51,0	65,0

Carter	1977	75,4	74,7	76,1
	1978	78,3	69,9	84,8
	1979	76,8	71,7	81,4
	1980	75,1	76,9	73,3
	povprečje	76,6	73,1	79,7
Reagan	1981	82,4	72,4	88,3
	1982	72,4	55,8	83,2
	1983	67,1	47,6	85,9
	1984	65,8	52,2	85,7
	1985	59,9	45,0	71,6
	1986	56,5	33,3	80,7
	1987	43,5	33,3	56,4
	1988	47,4	32,7	64,8
	povprečje	62,2	45,6	77,9
G. H. W. Bush	1989	62,6	50,0	73,3
	1990	46,8	32,4	63,4
	1991	54,2	43,2	67,5
	1992	43,0	37,1	53,3
	povprečje	51,8	40,2	65,6
Clinton	1993	86,4	87,3	85,4
	1994	86,3	87,2	85,5
	1995	36,2	26,3	49,0
	1996	55,1	53,2	57,6
	1997	53,6	38,7	71,4
	1998	50,6	36,6	66,7
	1999	37,8	35,4	42,2
	2000	55,0	49,3	65,0
	povprečje	57,4	50,9	66,0

Vir: Peters in Woolley (2009).

Vir: Peters in Woolley (2009).